

**Företagsekonomiska institutionen
EKONOMIHÖGSKOLAN VID
LUNDS UNIVERSITET**

Kandidatuppsats
Januari 2006

NY FÖRMÅNSRÄTTSLAG

Konsekvenser för små och medelstora företag

Handledare
Tore Eriksson

Författare
Erik Erle
Viktor Johansson
Jonas Johnsson

Sammanfattning

Uppsatsens titel:	Ny förmånsrättslag Konsekvenser för små och medelstora företag
Seminariedatum:	18 januari, 2006
Ämne/kurs:	FEK 582 Kandidatseminarium, 10 poäng
Författare:	Erik Erle, Viktor Johansson, Jonas Johnsson
Handledare:	Tore Eriksson
Fem nyckelord:	Förmånsrätt, företagsinteckning, fakturabelåning, kreditgivning, banklån.
Syfte:	Vi vill beskriva, analysera och diskutera vad den nya lagen medför ur företagets perspektiv. Kunskapen vi vill bidra med skall kunna ge en tydligare bild över vad som egentligen har skett med företagen och hur de på kort sikt har påverkats av den nya lagstiftningen.
Metod:	Induktivt angreppssätt och kvalitativ metod. Datasamling genom semistrukturerade intervjuer.
Teoretiska perspektiv:	Proposition och lagtext ligger som grund för vår teoretiska bas. Vidare har företagsekonomisk och handelsrättslig litteratur använts för att bredda denna bas.
Empiri:	Fem små och medelstora tillverkningsföretag, tre organisationer samt en bank.
Resultat:	Det tillgängliga säkerhetsunderlaget för bankerna har reducerats. Bankerna vill se en övergång till fakturabelåning och till följd av detta får de bättre säkerhet samtidigt som kredittagaren får betala en högre kostnad för krediten.

Abstract

- Title:** New Law of Priority Right
Consequences for small and medium-sized enterprises
- Seminar date:** January 18th, 2006
- Course:** Bachelor thesis in Business Administration,
10 Swedish credits (15 ECTS)
- Authors:** Erik Erle, Viktor Johansson, Jonas Johnsson
- Advisor:** Tore Eriksson
- Key words:** Priority right, floating charge, factoring, credit granting, bank loan.
- Purpose:** To describe, analyze and discuss the consequences of the new Law of Priority Right from the companies' perspective. We want to contribute with knowledge that gives a more legible understanding regarding how the companies have been affected on a short term basis.
- Methodology:** Inductive reasoning and qualitative method. Data collection through semi-structured interviews.
- Theoretical perspectives:** Government bill and applicable Swedish law works as a theoretical foundation. Literature in Business Administration and Business Law has been used to broaden this foundation.
- Empirical foundation:** Five small and medium-sized manufacturing enterprises, three organizations and one bank.
- Conclusions:** The collateral available to banks has been reduced. The banks want to see a transition towards factoring and by this they receive better collateral, at the same time their customers' will pay more for the credit.

Innehållsförteckning

1. INLEDNING.....	1
1.1. BAKGRUND.....	1
1.2. TIDIGARE FORSKNING.....	3
1.3. PROBLEMDISKUSSION.....	3
1.3.1. <i>Problemformulering</i>	4
1.4. SYFTE.....	5
1.5. UNDERSÖKNINGSOBJEKT.....	5
1.6. AVGRÄNSNINGAR.....	5
1.7. MÅLGRUPP.....	6
1.8. FORTSATT DISPOSITION.....	7
2. METOD.....	8
2.1. VETENSKAPLIGT FÖRHÅLLNINGSSÄTT.....	8
2.2. DEDUKTION KONTRA INDUKTION.....	9
2.3. KVANTITATIV KONTRA KVALITATIV METOD.....	10
2.4. SMÅ N-STUDIER.....	12
2.5. URVAL AV RESPONDENTER.....	12
2.5.1. <i>Företag</i>	14
2.5.2. <i>Organisationer</i>	15
2.5.3. <i>Bank</i>	15
2.6. PRIMÄRDATA.....	15
2.6.1. <i>Intervjuer</i>	16
2.6.1.1. <i>Intervjuareffekt</i>	17
2.7. SEKUNDÄRDATA.....	17
2.8. FELKÄLLOR.....	18
2.9. DATABEARBETNINGSMETOD.....	18
2.10. GENERALISERBARHET.....	19
2.11. VALIDITET.....	19
2.12. RELIABILITET.....	20
2.13. KÄLLKRITIK.....	21
2.13.1. <i>Primärdata</i>	22
2.13.2. <i>Sekundärdata</i>	22
3. TEORETISK REFERENSRAM.....	23
3.1. BEGREPPSDEFINITIONER.....	23
3.2. GAMLA FÖRMÅNSRÄTTSLAGEN.....	24
3.3. NYA FÖRMÅNSRÄTTSLAGEN.....	24
3.3.1. <i>Skatteförmånsrätt</i>	25
3.3.2. <i>Löneförmånsrätt och lönegaranti</i>	26
3.3.3. <i>Den nya företagsintekningen</i>	27
3.4. FÖRETAGSREKONSTRUKTION.....	28
3.5. KREDITÖVERENSKOMMELSER.....	30
3.6. KREDITFORMER.....	31
3.6.1. <i>Factoring</i>	31
3.6.1.1. <i>Fakturabelåning</i>	31
3.6.1.2. <i>Fakturaköp</i>	32
3.6.2. <i>Leasing</i>	32
3.6.2.1. <i>Finansiell leasing</i>	33
3.6.2.2. <i>Operationell leasing</i>	34
3.7. SÄKERHETER FÖR KREDITGIVNING.....	34
3.7.1. <i>Pantavtal</i>	34
3.7.1.1. <i>Generell Panträtt</i>	35
3.7.2. <i>Borgen</i>	36
4. EMPIRI.....	37
4.1. FÖRETAG A.....	37

4.1.1.	<i>Effekter av omvärdering</i>	37
4.1.2.	<i>Relation till kreditgivare</i>	38
4.1.3.	<i>Finansiering</i>	38
4.2.	FÖRETAG B.....	38
4.2.1.	<i>Effekter av omvärdering</i>	39
4.2.2.	<i>Relation till kreditgivare</i>	39
4.2.3.	<i>Finansiering</i>	39
4.3.	FÖRETAG C.....	40
4.3.1.	<i>Effekter av omvärdering</i>	40
4.3.2.	<i>Relation till kreditgivare</i>	41
4.3.3.	<i>Finansiering</i>	41
4.4.	FÖRETAG D	41
4.4.1.	<i>Effekter av omvärdering</i>	42
4.4.2.	<i>Relation till kreditgivare</i>	42
4.4.3.	<i>Finansiering</i>	42
4.5.	FÖRETAG E.....	43
4.5.1.	<i>Effekter av omvärdering</i>	43
4.5.2.	<i>Relation till kreditgivare</i>	43
4.5.3.	<i>Finansiering</i>	44
4.6.	ALMI FÖRETAGSPARTNER	44
4.6.1.	<i>Effekter av omvärdering</i>	44
4.6.2.	<i>Relation till kreditgivare</i>	45
4.6.3.	<i>Finansiering</i>	45
4.7.	SVENSKT NÄRINGSLIV	46
4.7.1.	<i>Effekter av omvärdering</i>	46
4.7.2.	<i>Relation till kreditgivare</i>	47
4.7.3.	<i>Finansiering</i>	47
4.8.	FÖRETAGARFÖRBUNDET	47
4.8.1.	<i>Effekter av omvärdering</i>	48
4.8.2.	<i>Relation till kreditgivare</i>	48
4.8.3.	<i>Finansiering</i>	49
4.9.	BANKEN	49
4.9.1.	<i>Effekter av omvärdering</i>	49
4.9.2.	<i>Relation till kreditgivare</i>	50
4.9.3.	<i>Finansiering</i>	50
4.10.	SAMMANSTÄLLNING.....	52
5.	ANALYS	53
5.1.	EFFEKTER AV OMVÄRDERING	53
5.1.1.	<i>Företagen</i>	53
5.1.2.	<i>Organisationer</i>	54
5.1.3.	<i>Banken</i>	55
5.2.	RELATION TILL KREDITGIVARE.....	55
5.2.1.	<i>Företagen</i>	55
5.2.2.	<i>Organisationer</i>	56
5.2.3.	<i>Banken</i>	57
5.3.	FINANSIERING	57
5.3.1.	<i>Företag</i>	57
5.3.2.	<i>Organisationer</i>	58
5.3.3.	<i>Banken</i>	59
6.	SLUTSATS	60
7.	FÖRSLAG TILL VIDARE FORSKNING	62
	KÄLLFÖRTECKNING	63
	APPENDIX.....	66
	INTERVJUFRÅGOR TILL FÖRETAG	66
	INTERVJUFRÅGOR TILL BANK	68

1. Inledning

Inledningen kommer först att behandla bakgrunden till uppsatsen, vidare kommer tidigare forskning som bedrivits inom ämnet tas upp vilket renderar i en problemdiskussion. Efter dessa delar formuleras syftet, vilket i sin tur skall genomsyra hela uppsatsen. Till slut presenteras undersökningsobjekt, avgränsningar, målgrupp och fortsatt disposition.

1.1. Bakgrund

Likviditeten är som regel central när det gäller ett företags överlevnad. Vid tillfälliga nedgångar i likviditeten hos företag med redan ansträngd ekonomi är det vanligt att bankernas checkräkningskrediter finansierar de kortfristiga skulderna. Även på lång sikt är det bankernas kreditgivning som finansierar stora delar av de svenska företagen. Då banker lånar ut pengar tar de också en risk, risken att låntagaren i framtiden inte har förmågan att betala tillbaka lånet.¹

Lagen om förmånsrätt reglerar vad som sker med tillgångar i händelse av konkurs. Tillgångarna skall efter en bestämd ordning delas ut till de olika borgenärer som företaget hade i samband med konkursen. Första januari, 2004 och vidare första januari, 2005, ändrades denna lag. Ändringen gör att bankerna inte får tillbaka lika stor andel av sina utlånade pengar vid en inträffad konkurs. I första steget av införandet av lagen år 2004 gällde lagen endast nytecknade lån men efter andra steget år 2005 gäller även lagen äldre krediter. Innan lagens ikraftträdande fick banken förmån på 100 % av värdet på det gamla företagshypoteket.² I och med den nu antagna lagändringen har banken endast rätt till 55 % av den nya

¹ Intervju med bank 2005-12-08.

² Lag (1984:649) om företagshypotek, upphävd genom SFS 2003:528.

företagsinteckningen.³ Att banken får sämre utdelning vid konkurs resulterar i att banken tar större risk vid utlåning då allt annat är oförändrat.

Det huvudsakliga syftet med lagändringen är att förbättra förmånsrätten för så kallade oprioriterade fordringsägare, i första hand leverantörer, samt att göra det lättare för företag som riskerar konkurs att istället genomföra en företagsrekonstruktion. Vidare är det meningen att kreditgivningen mer skall inriktas på aktuella projekts utsikter och framtida lönsamhet.⁴

Effekterna och reaktionerna hos de svenska företagen har varit blandade. De som är positiva menar att lagändringen reducerar bankens vilja att försätta företag i konkurs och de mer negativt inställda menar att lagändringen försämrar tillgången på krediter till företag.⁵ Anledningen till att kreditgivningen försämrats för vissa företag är att de har svårare att ställa säkerheter för krediter till bankerna då de inte kan använda all sin tillgångsmassa som säkerhet.⁶ I de fall där bankernas risk ökar är det troligt att en ränteökning inträffar som speglar den ökade risken.

Små och medelstora företag, i synnerhet tillverkande, förefaller vara mest påverkade av lagändringen. 21 procent av dessa företag har under 2004-2005 fått sina krediter omprövade med krav på ökade säkerheter och/eller kapitalinsatser, ungefär hälften av omprövningarna antas bero på de nya reglerna.⁷ Att just tillverkande företag påverkats i hög grad beror på att produkter i arbete och varulager inte kan användas som säkerhet för lån på samma vis. Därmed försvinner denna annars naturliga finansieringsform.⁸ Vidare kan det antas att företag med förhållandevis stor lagerhållning, exempelvis distributörer, också blir påverkade av lagens nya implikationer.

³ Lag (1970:979) om förmånsrätt, uppdaterad genom SFS 2004:572.

⁴ Regeringens proposition 2002/03:49.

⁵ Hellblom, Ola, "Företagarna nobbar full förmånsrätt för banker" *Dagens Industri*, 2005-10-01.

⁶ Lidström, Per, "Därför slog nya konkurslagen fel" *Dagens Industri*, 2005-11-12.

⁷ Falkenhall, Björn, "ITPS delrapportering av uppdraget att utvärdera förmånsrättsreformens olika effekter" *Institutet för tillväxtpolitiska studier* (2005).

⁸ Carlsson, Gunnar M & Eliasson, Mats, "Tillverkande småföretag har kommit i kläm" *Dagens Industri*, 2005-11-05.

1.2. Tidigare forskning

Den lag som behandlas i denna uppsats trädde till fullo i kraft första januari år 2005. Detta gör att tidigare forskning inom ämnet i hög grad saknas. De uppsatser som är gjorda beträffande aktuellt ämne har främst haft sin fokus på bankernas agerande utifrån olika perspektiv. Generellt sett har dessa uppsatser visat att bankerna har ändrat sina utlåningsalternativ, beroende på företagens förmåga att ställa säkerheter, främst till fakturabelåning, avbetalning och leasing.⁹

Institutet för tillväxtpolitiska studier, ITPS, har fått i uppdrag att utvärdera förmånsrättsreformens olika effekter. Hittills har detta uppdrag genererat en delrapport där sju frågor har ställts till 3000 små och medelstora företag. Frågorna ställdes via telefonintervjuer under våren 2005. Rapportmetoden som användes var följaktligen kvantitativ, vilket gav en god överblick av vad lagändringen har orsakat för konsekvenser. Senast i slutet på år 2007 skall den fullständiga rapporten från ITPS levereras.¹⁰ Vidare har Svenskt Näringsliv i oktober 2004 rapporterat om konsekvenser för småföretagare av den nya lagen. Också denna rapport har anammat en kvantitativ ansats.¹¹

Den tydligaste kunskapsluckan vi finner efter att studerat tidigare forskning är en kvalitativ undersökning där företag studeras noggrannare i en mindre N-studie med mer djupgående intervjuer. Detta förfarande förklaras vidare i metodkapitlet.

1.3. Problemdiskussion

Sverige har ett bankbaserat finansieringssystem där främst bankerna förser små och medelstora företag med kapital. I de anglosaxiska länderna används ett

⁹ Exempelvis: David, Melinda; Hauksdóttir, Jórunn; Sjöstedt Areskoug, Gunnel, "Bankernas agerande – Hur har bankernas agerande påverkats av förändringarna i förmånsrättslagen?" (2005) och Månsson, Lena-Marie & Norling, Sara, "Ny lagstiftning om förmånsrätt och företagshypotek – hur bankernas kreditgivning till företag påverkats?" (2003).

¹⁰ Falkenhall, Björn, "ITPS delrapportering av uppdraget att utvärdera förmånsrättsreformens olika effekter" *Institutet för tillväxtpolitiska studier* (2005).

¹¹ Frycklund, Jonas, "Småföretag om förmånsrättslagen" *Svenskt Näringsliv* (2004).

marknadsbaserat finansieringssystem där finansiering med hjälp av aktier och obligationer används i stor utsträckning.¹² Kan ändringen av lagen om förmånsrätt göra att kapitalstrukturen i små och medelstora företag förändras och att Sverige går mer åt anglosaxiskt finansieringstänkande?

Generellt sett visar det sig att företag med låg likviditet bär större risk för konkurs.¹³ Påverkas de svenska företagens likviditet av förmånsrättsreformens effekter? Företagen har på grund av lagändringen fått börja använda andra typer av finansieringsformer, exempelvis leasing och fakturabelåning. Dessa former medför i de flesta fall en högre kapitalkostnad än vid traditionellt låneförfarande.¹⁴ I vilken utsträckning kommer de tidigare fullgoda säkerheterna inte att räcka till? Kommer räntorna att öka i och med bankernas högre risktagande?

Kan företag som använder sig av fakturabelåning få tvångsamortera vid tillfälliga nedgångar i kundreskontran, exempelvis efter sommaren då faktureringen är låg och kunderna betalar sina fakturor men inga nya fakturor lämnar bolaget?

1.3.1. Problemformulering

Vi vill se vad som sker generellt för företag som blivit påtagligt påverkade av den nya lagen.

- Hur har bankens krav på säkerheter förändrats?
- Har projekt som annars kunnat finansieras med banklån gått förlorade?
- Hur har företagets kontakt mot banken förändrats?
- Hur har nya finansieringssätt anammats?
- Har kapitalstrukturen förändrats?

¹² Falkenhall, Björn, "ITPS delrapportering av uppdraget att utvärdera förmånsrättsreformens olika effekter" *Institutet för tillväxtpolitiska studier* (2005).

¹³ Hansson, Sigurd; Arvidson, Per; Lindqvist, Hans, *Företags- och räkenskapsanalys* (2001), s 175.

¹⁴ Frycklund, Jonas, "Småföretag om förmånsrättslagen" *Svenskt Näringsliv* (2004).

1.4. Syfte

Vi vill beskriva, analysera och diskutera vad den nya lagen medför ur företagens perspektiv. Kunskapen vi vill bidra med skall kunna ge en tydligare bild över vad som egentligen har skett med företag och hur de på kort sikt har påverkats av den nya lagstiftningen.

1.5. Undersökningsobjekt

Vi kommer att begränsa oss till att undersöka fem företag vilket vi anser ger underlag för en välgrundad analys. För att få bredare material har vi valt att även undersöka tre organisationer som tillsammans representerar en stor del av Sveriges företagare. Slutligen har vi valt att undersöka en bank för att få en bild av hur de uppfattar kundernas reaktion på lagändringen och bankernas ändrade arbetssätt.

1.6. Avgränsningar

Vår avgränsning gäller primärt de undersökta företagen. De organisationer och den bank vi också har med i undersökningen anses vara en del av dessa företags miljö. Lagen om förmånsrätt berör många aktörer, stora som små, på den svenska marknaden. Vi har valt att studera små och medelstora företag av tillverkande karaktär då dessa anses mest berörda av den nya lagen.¹⁵ Även i propositionen till lagförändringen skrivs det att små och medelstora företag kan komma att beröras mest.¹⁶ Vår ambition är inte att undersöka mikroföretag¹⁷, främst för att dessa ofta ställer säkerheter till banken med hjälp av personlig borgen. För att få ett tydligare

¹⁵ Falkenhall, Björn, ”ITPS delrapportering av uppdraget att utvärdera förmånsrättsreformens olika effekter” *Institutet för tillväxtpolitiska studier* (2005).

¹⁶ Regeringens proposition 2002/03:49.

¹⁷ Företag med mindre än 2 miljoner euro i omsättning;

http://www.europa.eu.int/comm/enterprise/enterprise_policy/sme_definition/index_en.htm

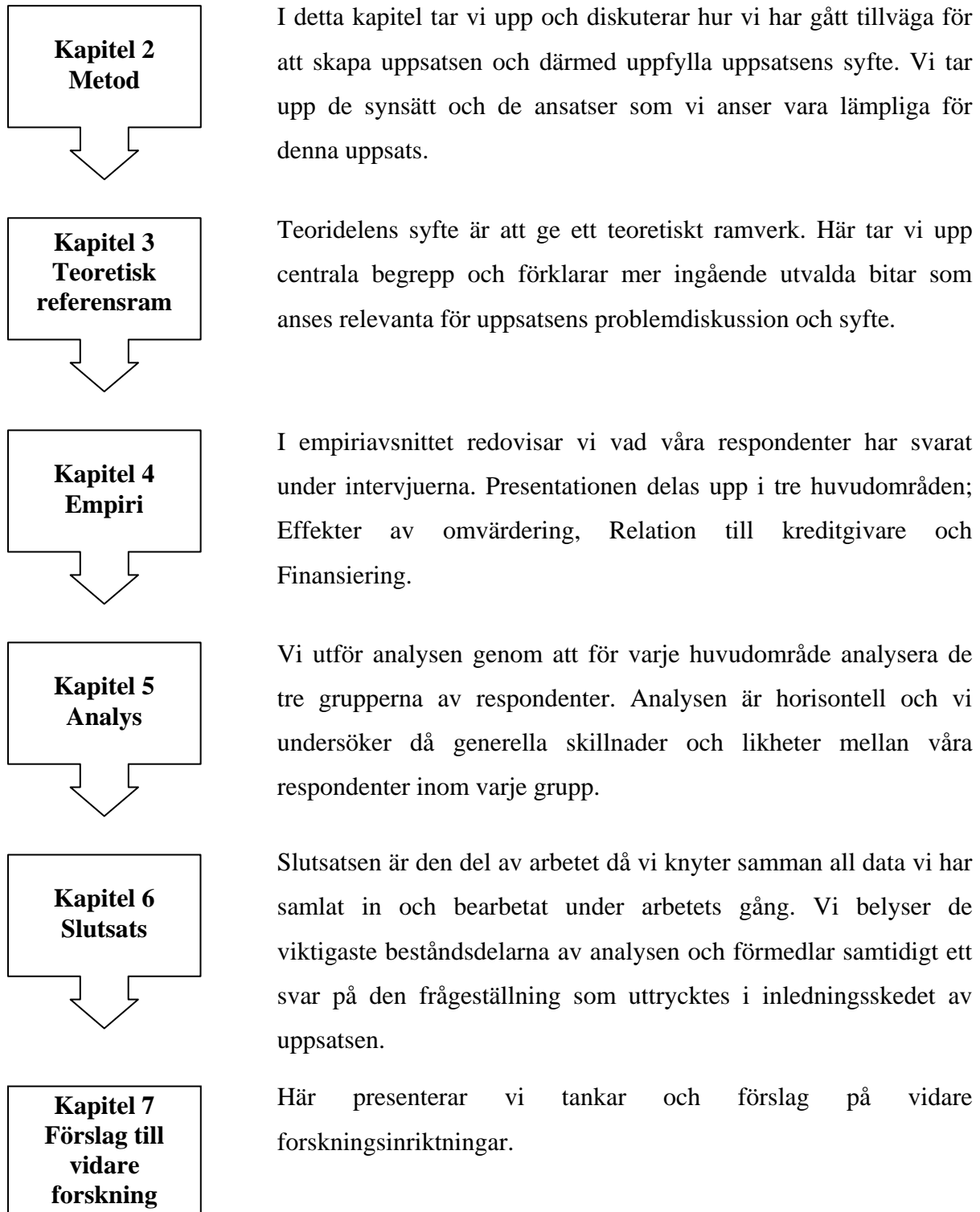
undersökningsunderlag har vi valt att studera företag som själva anser sig vara påverkade av lagändringen. Med förhoppningar att nå företag där effekten av lagändringen har varit relativt stor, vill vi undersöka företag med hög belåningsgrad och därmed låg soliditet. Tillsammans bildar dessa faktorer ett urval av företag med kriterierna:

- Omsättning 20 – 100 miljoner kronor
- Soliditet 10-30 %
- Tillverkningsföretag
- Företag som själva anser sig ha påverkats av den nya lagen om förmånsrätt

1.7. Målgrupp

Denna uppsats riktar sig främst till deltagarna på kandidatseminariet på Ekonomihögskolan vid Lunds Universitet. Det antas därför att läsarna är väl insatta i företagsekonomins vokabulär och tankesätt.

1.8. Fortsatt disposition

Figur 1: Fortsatt disposition

2. Metod

I detta kapitel tar vi upp och diskuterar hur vi har gått tillväga för att skapa uppsatsen och därmed uppfylla uppsatsens syfte. Vi tar upp de synsätt och de ansatser som vi anser vara lämpliga för denna uppsats.

2.1. Vetenskapligt förhållningssätt

Positivismen är ett vetenskapligt förhållningssätt som bygger på en väldigt exakt världsuppfattning. Forskaren vill då gärna se allt precist, säkert och verkligt.¹⁸ Ursprunget finns i det empiriska och naturvetenskapliga förhållningssättet. Forskaren har redan från starten teorier i bakhuvudet som används för att filtrera och välja ut den information som anses passa bra.¹⁹

Den raka motsatsen till positivism kallas hermeneutik.²⁰ Hermeneutiken ser forskningsresultaten som ett sätt att förstå, tolka och ibland ett sätt att åstadkomma förändring. Ofta är det svårt att skilja mellan faktaomdömen och värdeomdömen.²¹ En viktig skillnad gentemot positivismen är dock att forskaren inte har som mål att förklara olika tillstånd och företeelser utan vill utveckla en förståelse. En annan viktig skillnad är att undersökningen inriktar sig på helheten, till skillnad från positivisterna som studerar varje bit av helheten separat och åtskiljt.²² Vid hermeneutisk vetenskapssyn används ofta en arbetsprocess som kallas hermeneutiska spiralen. Den går ut på att texten tolkas och förstås vilket skapar en ny tolkning och ny förståelse, likt en iterativ process.²³

¹⁸ Lundahl, Ulf & Skärvad, Per-Hugo, *Utredningsmetodik för samhällsvetare och ekonomer* (1999), s 38.

¹⁹ Davidson, Bo & Patel, Runa, *Forskningsmetodikens grunder* (1994), s 23 f.

²⁰ *Ibid* s 25.

²¹ Lundahl, Ulf et al, *Utredningsmetodik för samhällsvetare och ekonomer* (1999), s 43.

²² Davidson, Bo et al, *Forskningsmetodikens grunder* (1994), s 26.

²³ *Ibid* s 27.

I denna uppsats har vi valt att använda den hermeneutiska vetenskapssynen. Syftet med uppsatsen är att skapa en förståelse och tolkning för de förändringar som har följt av en ny förmånsrättslag och inte med exakthet förklara varför saker och ting förhåller sig som de gör. Den hermeneutiska spiralen har funnits med som en ständig process i vårt arbete. Ju mer bakgrundsfakta och teori som lästes in, desto fler blev frågorna. Resultaten bygger på personliga uppfattningar och vinklingar hos de olika respondenterna och en positivistisk exakthet hade enligt vår bedömning varit mycket svår att uppnå på en undersökning av detta slaget. Vi har valt att utelämna kravet på exakthet och har istället riktat in oss på en fullgod och medveten källkritik.

2.2. Deduktion kontra induktion

Det finns två huvudsakliga tillvägagångssätt vid forskningsarbete, deduktion och induktion. Vid deduktivt arbetssätt arbetar forskaren med en bevisande metod. Då används redan befintliga principer och teorier som utgångspunkt för att komma fram till slutsatser om vissa företeelser. Poängen är att en redan befintlig teori bestämmer vilken typ av information som samlas in och hur svaren skall tolkas.²⁴ Kvantitativ ansats är vanligtvis deduktiv.²⁵

“Med ett induktivt angreppssätt är teorin resultatet av en forskningsansats.”²⁶ Med det induktiva angreppssättet konstruerar forskaren teorier utifrån den faktiska kunskap som inhämtas medan undersökningsprocessen pågår.²⁷ Det induktiva angreppssättet hänger starkt samman med den kvalitativa ansatsen.²⁸ En viktig egenskap med induktivt arbetssätt är att forskaren kan studera ett forskningsobjekt utan att först lokalisera en teori som beskriver problemet.²⁹ Detta skapar en stor frihet för forskaren.

²⁴ Davidson, Bo et al, *Forskningsmetodikens grunder* (1994), s 21.

²⁵ Backman, Jarl, *Rapporter och uppsatser* (1998), s 48.

²⁶ Bryman, Alan & Bell, Emma, *Företagsekonomiska forskningsmetoder* (2003), s 25.

²⁷ Arbnor, Ingeman & Bjerke, Björn, *Företagsekonomisk metodlära* (1994), s 108.

²⁸ Bryman, Alan et al, *Företagsekonomiska forskningsmetoder* (2003), s 297.

²⁹ Davidson, Bo et al, *Forskningsmetodikens grunder* (1994), s 21.

Eftersom förändringen av förmånsrättslagen nyligen är genomförd saknas det i princip erforderlig teori, vilket försvårar en deduktiv ansats. Om vi hade använt oss av en kvantitativ metod finns alltid risken att våra respondenter inte lyckas förmedla vad de egentligen tycker enbart genom enkätsvar. Genom att använda en kvalitativ metod går vi mer in på djupet och säkerställer att vi verkligen uppfattar vad respondenterna menar i sina svar. Vid eventuella oklarheter finns alltid möjligheten att ställa följdfrågor eller att återkomma. Vi begränsas inte heller av befintliga teorier utan kan arbeta fritt utan restriktioner.

För att göra arbetsgången induktiv vid detta uppsatsarbete samlar vi först in den information vi bedömer nödvändig och skapar sedan utifrån resultatet en teori som förklaring till det insamlade materialet. Vår utgångspunkt är att det har skett en förändring i förmånsrättslagen och sen undersöker vi utfallet av denna förändring utan begränsning av befintlig teori.

2.3. Kvantitativ kontra kvalitativ metod

En forskare bör i inledningsskedet av sin undersökning ta ställning till om denne ska använda sig av en kvantitativ eller en kvalitativ metod. Det går även att kombinera dessa två metoder. Frågeställningen gäller huvudsakligen om forskaren strävar efter att få djup eller bredd i sin undersökning.³⁰ Uppsatsens syfte avgör lämplig metod.

Kvantitativ forskning lägger tonvikten på kvantifiering både vid insamling och vid analys av data. Denna metod har vanligtvis ett deduktivt synsätt och prövning av olika teorier är i fokus. Uppfattningen är att den sociala verkligheten utgör en yttre och objektiv miljö.³¹ Utgångspunkten är en teori utifrån det skapas en eller flera hypoteser. Med utgångspunkt från den grunden så utvecklas det en undersökningsdesign, utformar olika mått för de begrepp man vill mäta och väljer

³⁰ Davidson, Bo et al, *Forskningsmetodikens grunder* (1994), s 99 ff.

³¹ Bryman, Alan et al, *Företagsekonomiska forskningsmetoder* (2003), s 40.

respondenter. Den data som samlas in bearbetas och analyseras för att till slut mynna ut i en slutsats.³²

Vid kvalitativ forskning är förhållandet i grova drag det omvända. Här utgår forskaren från en frågeställning och skapar sedan en teori utifrån de data som undersökningen ger. Detta förfarande ger forskaren en stor frihet då denne inte på förhand behöver hitta teorier som passar på det aktuella ämnet utan kan helt fritt välja problematik. En kvalitativ forskningsprocess har inte lika utpräglad standardisering som den kvantitativa.³³ Vid kvalitativ forskning läggs istället tonvikt på ord och betydelsen av dessa. Istället för att fokusera på den naturvetenskapliga exaktheten tittar forskaren på hur olika individer uppfattar och tolkar den verklighet de lever och verkar i. Utifrån detta kan det utvecklas en teori som kan förklara beteendet och förhållandet.³⁴ Syftet vid kvalitativa undersökningar är att få en djupare förståelse för helheten, istället för beståndsdelarna var för sig.³⁵ ”En kvalitativ forskningsstrategi är induktiv, tolkande och konstruktionistisk till sin art”³⁶

Vi har valt att utföra en kvalitativ undersökning eftersom problemet vi har undersökt är komplext och därför kräver både en personlig kontakt och mer djuplodande frågor än vad en kvantitativ undersökning kan erbjuda. En kvantitativ undersökning hade inte givit oss det djupet som krävs för detta ämne. Hur varje företag har påverkats är individuellt och svårt att förutse. Den kvalitativa metoden tillåter oss att vara flexibla i undersökningsprocessen. Av den anledningen är det mycket svårt att utveckla frågeformulär som underlag och därmed blir en kvantitativ undersökning mindre aktuell i vårt fall. För att undvika problemet med att vi som forskare inkorporerar stereotyper, fördomar och olika förutfattade meningar i undersökningen har vi försökt att ha en neutral och objektiv inställning.

³² Bryman, Alan et al, *Företagsekonomiska forskningsmetoder* (2003), s 86.

³³ Backman, Jarl, *Rapporter och uppsatser* (1998), s 50.

³⁴ Bryman, Alan et al, *Företagsekonomiska forskningsmetoder* (2003), s 40.

³⁵ Davidson, Bo et al, *Forskningsmetodikens grunder* (1994), s 99.

³⁶ Bryman, Alan et al, *Företagsekonomiska forskningsmetoder* (2003), s 297.

2.4. Små N-studier

I små N-studier väljer forskaren ut ett fåtal enheter, vanligtvis mellan fem och tio. Genom att ha en överskådlig mängd enheter ges möjlighet att gå in på djupet. Studier av denna typ kännetecknas av att enheterna väljs från olika kontexter. Fokus riktas på ett speciellt fenomen, vilket i vårt fall handlar om den situation som har uppkommit efter lagändringen. Betydelsen av en speciell plats och händelse underordnas och själva fenomenet lyfts fram som central punkt istället för kontexten. Små N-studier väljs med fördel då det önskas en rik och detaljerad beskrivning av ett särskilt fenomen. Själva variationen av enheter från olika kontexter gör beskrivningen rikare än om bara ett enskilt fall hade studerats.³⁷

Det fenomen som vi undersöker är komplext och ibland oklart, vilket har gjort att vi har valt att använda oss av en liten N-studie som undersökningsmetod. Detta för att erhålla en djup och klar insikt i det aktuella problemet.

I vårt arbete har vi använt totalt nio enheter som respondenter, ett antal som vi bedömer vara tillräckligt för att fastställa de slutsatser som vi kommer fram till samtidigt som antalet fortfarande möjliggör det djuplodande arbetssätt som används vid små N-studier.

2.5. Urval av respondenter

Inferens betyder att vi utifrån studiet av en liten population påstår något om totalpopulationen.³⁸ Vår målsättning med studien är att på djupet undersöka ett antal enheter och därefter kunna bedöma påverkan på totalpopulationen inom vår avgränsning. En total generalisering eftersträvas alltså inte. För att nå fram till en hanterbar storlek på gruppen som ska undersökas krävs en urvalsprocess vilken finns beskriven nedan.

³⁷ Jacobsen, Dag Ingvar, *Vad, hur och varför?* (2002), s 98 ff.

³⁸ Andersen, Ib, *Den uppenbara verkligheten* (1998), s 122.

En urvalsprocess består av ett antal definitiva steg:³⁹

Steg 1: Överblick av alla som forskaren skulle vilja undersöka om tid och pengar inte var en begränsande faktor.

Vår totala teoretiska population består av alla små och medelstora tillverkningsföretag i Sverige som faller inom ramen för vår avgränsning samt alla de intressenter som på ett eller annat sätt är inblandade i kreditgivning till dessa företag. Av förklarliga skäl har vi inte tid och ekonomiska resurser för att genomföra en undersökning på hela vår teoretiska population. I detta steg blir även frågan om tidsperspektiv aktuell. Lagen om förmånsrätt förändrades nyligen och vi har således valt att titta på hela händelseförloppet från övergångsåret 2004 till och med år 2005.

Steg 2: Indelning i undergrupper.

Anledningen till att vi gör en gruppindelning är för att vi lättare skall kunna utröna skillnader och likheter i hur de olika grupperna uppfattar lagändringen.

Steg 3: Val av kriterier för själva urvalet.

I detta steg har vi valt att använda informationskriteriet som urvalsmetod. Vi har således valt ut respondenter och uppgiftslämnare som vi bedömer har stor kunskap och insikt i det aktuella problemet och dessutom är villiga att dela med sig av den information de har tillgång till. Vi har aktivt sökt efter företag som själva känner att de har påverkats av förändringen av förmånsrättslagen. Således har vi haft ett bortfall på de företag som känner att de inte har påverkats av förändringen. Detta innebär att vi enbart tittar på de aktörer som har berörts av lagen. Frågeställningen kan härmed behöva ett förtydligande; vårt fokus ligger inte på *om* det har skett någon förändring utan *hur* förändringen har sett ut där det har skett en förändring.

Vi har valt att titta på ett litet antal företag för att på så sätt kunna säga något om hela populationen. För att skapa en bredd i resultatet har vi även valt att ha med två organisationer som sammanför företagare och för en gemensam talan för dessa

³⁹ Jacobsen, Dag Ingvar, *Vad, hur och varför?* (2002), s 197 ff.

och en organisation som verkar stimulerande för nyföretagande samt utveckling av befintliga företag. Vi har även tagit med en bank för att få en mer nyanserad bild i studien.

2.5.1. Företag

Vi har valt att titta på små och medelstora tillverkningsföretag. Tillverkningsföretag har ofta en stor andel av kapitalet bundet i maskiner, inventarier och lager vilket gör dessa intressanta då finansieringen är en mycket viktig del av de företagsekonomiska frågorna. För att nå upp till en nivå på företagen där dessa frågor är aktuella har vi avgränsat oss vad gäller omsättning och soliditet. Avgränsningen gällande omsättning är till för att sortera ut företag som är tillräckligt stora för att ha kunskap och anledning att påverkas av den nya förmånsrättslagen samtidigt som de är tillräckligt små för att ha begränsade lånemöjligheter. Avgränsningen i soliditet är till för att sortera ut företag som verkligen har behov av lån för sin finansiering. Efter att ha fastställt avgränsningarna gjordes sökningar i AffärsDats söksystem för att få fram aktuella företag. Vid första kontakten med företagen har vi bedömt om de uppfyller informationskriteriet som finns beskrivet i urvalsprocessen ovan. Om respondenten ifråga ansågs uppfylla detta noterades företaget och kontaktades senare för intervju. När vi hade etablerat kontakt med det förutbestämde antalet företag avslutade vi sökprocessen. Totalt har vi under urvalsarbetets gång varit i kontakt, antingen via e-post eller telefon, med cirka 60 företag.

Vissa företag känner en ovilja att öppet diskutera frågor som rör deras kreditvärdighet. Detta är fullt förståeligt och något som vi från början hade räknat med. För att erhålla bättre svar och öka företagets vilja att medverka i studien har vi valt att låta samtliga medverkande företag vara anonyma.

2.5.2. Organisationer

Det finns många organisationer som på ett eller annat sätt har samlat företagare för att med stor kraft kunna föra deras gemensamma talan i frågor som påverkar dem. Fördelen med att ha organisationer som respondenter är att undersökningen automatiskt får ett helikopterperspektiv, eftersom många åsikter hos medlemmarna vägs samman till en gemensam åsikt som organisationen marknadsför utåt. Vid urvalet av organisationer har vi strävat efter att låta många av de större företagar-sammanslutningarna vara inkluderade.

De åsikter som organisationerna har gällande lagändringen är öppet debatterade i svensk press. Således har inget behov av anonymitet kunnat ses.

2.5.3. Bank

Vi har valt att inkludera en bank i vår undersökning, främst för att få en bild av hur banken uppfattar *kundernas* reaktioner på lagändringen. Bankens åsikter om lagändringen utifrån sitt eget kreditgivningsperspektiv är alltså av underordnad betydelse. Banken har, i likhet med företagen, blivit lovad anonymitet.

2.6. Primärdata

Om forskaren eller någon medhjälpare själva samlar in information benämns denna primärdata.⁴⁰ Fördelen med primärdata är att den direkt blir tillämpbar på vår aktuella undersökning eftersom den är insamlad direkt av oss i syfte att användas i aktuell uppsats.

⁴⁰ Andersen, Ib, *Den uppenbara verkligheten* (1998), s 150.

2.6.1. Intervjuer

”En intervju är en personlig kontakt mellan intervjuare och informant.”⁴¹ Vår primärdata har vi samlat in genom intervjuer med representanter för olika företag, organisationer och en bank. För att få bra kvalitet och djup på intervjuerna valde vi att skicka ut frågorna till respondenterna före själva intervjun. Detta för att respondenterna då har möjlighet att förbereda sig och att själva intervjusituationen tenderar att bli mer avslappnad då intervjupersonen inte blir överraskad av oväntade frågor.

Vi har strävat efter att utföra personliga intervjuer i den mån det är praktiskt möjligt. I de fall det inte har varit möjligt har vi använt oss av telefonintervjuer. Förfarandet i övrigt är detsamma oavsett om det är personlig intervju eller telefonintervju.

Vid intervjutillfället har vi använt oss av semistrukturerade intervjuer. Vid en semistrukturerad intervju använder intervjuaren ett underlag med frågor. Dessa frågor är relativt allmänt formulerade och ordningsföljden kan ändras. Möjligheten att ställa kompletterande frågor för att täcka upp viktig information som framkommer under intervjun finns också.⁴²

Platsen där intervjun utförs är en central fråga. Forskning har visat att kontexten där intervjun utförs spelar stor roll för innehållet i intervjun. Fenomenet kallas kontexteffekten.⁴³ För att skapa en naturlig plats har alla personliga intervjuer utförts på respondentens arbetsplats. På så sätt har vi minimerat påverkan av kontexteffekten.

⁴¹ Andersen, Ib, *Den uppenbara verkligheten* (1998), s 171.

⁴² Bryman, Alan, *Samhällsvetenskapliga metoder* (2001), s 127.

⁴³ Jacobsen, Dag Ingvar, *Vad, hur och varför?* (2002), s 164.

2.6.1.1. Intervjuareffekt

Vid personliga intervjuer kan faktorer som intervjuarens etnicitet, kön och sociala bakgrund påverka de svar som erhålls.⁴⁴ Vid telefonintervjuer kommer man ifrån en del av den problematik som intervjuareffekten innebär. För att minimera intervjuareffekten har vi vid intervjuens början varit tydliga med att förklara vem vi är, vårt syfte och vad vi förväntade oss av intervjun. Vi bedömer att påverkan av intervjuareffekten är av begränsad omfattning i denna undersökning.

2.7. Sekundärdata

Sekundärdata är data och information som är insamlad i annat syfte än för den egna studien.⁴⁵ Fördelen med sekundärdata är hög tillgänglighet och god kostnadseffektivitet. Nackdelen är att kontrollen över aktuell datas tillförlitlighet är mindre jämfört med primärdata.⁴⁶

Våra sekundärdata består av litteratur inom aktuellt område, tidigare uppsatser och forskning samt artiklar inom ämnet. Merparten av dessa sekundärdata har insamlats genom sökning på Lunds Universitetsbiblioteks söktjänst LOVISA och den externa tjänsten AffärsData. Från AffärsData hämtade vi företagsinformation om presumtiva respondenter och sökte efter relevanta artiklar i svensk nyhetsmedia. Söktjänsten Google på Internet har också använts flitigt för att hitta material utanför den akademiska sfären. Sekundärdata användes främst för att skapa ett underlag till inledningskapitlet.

⁴⁴ Bryman, Alan, *Samhällsvetenskapliga metoder* (2001), s 146.

⁴⁵ Lundahl, Ulf et al, *Utredningsmetodik för samhällsvetare och ekonomer* (1999), s 131.

⁴⁶ Jacobsen, Dag Ingvar, *Vad, hur och varför?* (2002), s 188.

2.8. Felkällor

Termen fel kan anses bestå av fyra faktorer:⁴⁷

Urvals- eller samplingsfel uppkommer då det inte kan anses sannolikt att forskaren vid undersökningen hanterar ett representativt urval. Vårt främsta verktyg för att motverka detta fel är användandet av både enskilda företag, organisationer och en bank som respondenter.

Urvalsrelaterade fel handlar främst om tillräckligheten på urvalsramen och aktuellt bortfall. Vårt bortfall består huvudsakligen av företag som är medvetna om lagändringen men som känner att de inte har blivit påverkade.

Datainsamlingsfel beror vanligtvis på diffus frågeformulering och felaktigheter vid den initiala kontakten med respondenten. Vi har försökt motverka detta genom väl genomtänkta frågor och en systematisk och genomarbetad process vid nyetablering av kontakter med presumtiva respondenter.

Databearbetningsfel uppkommer när insamlad data inte behandlas och bearbetas på ett korrekt sätt. Genom facklitteratur har vi inhämtat tillräcklig kunskap och information för att kunna hantera informationen på rätt sätt. För att läsaren skall kunna förvisso sig om att så är fallet finns metodiken beskrivet i detta kapitel.

2.9. Databearbetningsmetod

Alla intervjuer spelades in, både personliga och de som utfördes via telefon, där respondenten medgav det. Detta gjorde vi främst för att vid behov kunna gå tillbaka och verifiera de uppgifter som respondenterna har lämnat. För att kunna bearbeta, hantera och analysera informationen från intervjuerna på ett bra sätt har vi valt att dela upp frågorna i tre huvuddelar. Dessa tre huvuddelar återfinns både i empirikapitlet och i analyskapitlet.

⁴⁷ Bryman, Alan et al, *Företagsekonomiska forskningsmetoder* (2003), s 131.

Under arbetets gång har vi läst mycket text kring det aktuella ämnet. Denna läsning har successivt skapat nya frågor och funderingar. Dessa har dokumenterats och huvudsakligen tagits upp i slutdiskussionen.

2.10. Generaliserbarhet

Vid kvalitativa ansatser är inte generaliserbarhet lika central som vid kvantitativa. Detta då de kvalitativa studierna inte har till syfte att, utifrån ett mindre urval, påvisa ett fenomenens omfång eller frekvens för att förklara dess förekomst i en större population. Syftet är istället att förstå generella fenomen kring problemställningen för att kunna utveckla teorier.⁴⁸ Vikten av generaliserbarhet är alltså något mindre i den typen av hermeneutisk, kvalitativ studie vi har valt att utföra. Då vi har valt en bred geografisk spridning på de undersökta företagen och dessutom har haft flertalet organisationer som respondenter anser vi dock att undersökningens resultat i viss mån är generaliserbar på sektorn av små och medelstora tillverkningsföretag med låg soliditet.

2.11. Validitet

”Validitet i en mätning kan definieras som frånvaro av systematiska mätfel.”⁴⁹ Genom att inte ha systematiska mätfel ger undersökningen en rättvisande bild av det som är tänkt att undersökas.

Vår kontakt med respondentföretag har skett genom VD eller ekonomichef. Detta för att vi bedömer att det är dessa nyckelpersoner som har bäst insikt i och kännedom om problemet i de aktuella företagen. Vid kontakt med organisationer har vi försökt att nå personer med god kunskap inom det aktuella ämnet. De respondenter vi har valt vid de personliga intervjuerna är personer med en mycket

⁴⁸ Jacobsen, Dag Ingvar, *Vad, hur och varför?* (2002), s 266.

⁴⁹ Lundahl, Ulf et al, *Utredningsmetodik för samhällsvetare och ekonomer* (1999), s 150.

central ställning i det aktuella företaget. Vi utgår från att svaren är sanningsenliga. Ett möjligt problem som kan nämnas är att intervjupersonerna väljer att utelämna vissa aspekter eftersom de kan uppfattas som negativa för företaget ifråga, exempelvis vid framtida kreditgivning. Den utlovade anonymiteten reducerar en del av problematiken. Företagen vi har valt konkurrerar inte direkt med varandra och således är det ingen faktor som vi bedömer påverkar utfallet.

Intern validitet behandlar frågan om huruvida ett kausalt förhållande mellan två skilda variabler verkligen är hållbart.⁵⁰ I vårt fall handlar det om att kunna utesluta att det verkligen är förändringen i förmånsrättslagen som har orsakat förändringen i företagets finansiering. Den interna validiteten uppnås genom en tillit till representanterna från respektive företag. Vi förutsätter att de är så pass insatta och initierade i sin verksamhet att de på ett korrekt sätt kan avgöra om det är förändringen i förmånsrättslagen eller något annat som har orsakat förändringen av företagets finansiering.

Extern validitet anger om de aktuella forskningsresultaten kan generaliseras över den valda undersökningskontexten.⁵¹ Vårt främsta medel för att öka den externa validiteten har varit att ha fler än en respondent. På så sätt har vi möjlighet att utvärdera det fallspecifika och, då det anses nödvändigt, bortse från det.

2.12. Reliabilitet

”Med reliabilitet avses frånvaron av slumpmässiga mätfel.”⁵² För att få en god reliabilitet har vi valt att undersöka en diversifierad grupp respondenter. Genom att ha en geografisk spridning ökar reliabiliteten eftersom risken för skillnader i undersökningsresultat orsakade av aktuell geografisk placering reduceras. Att vi även har valt att intervjua företagorganisationer gör att risken för störande faktorer blir väldigt liten, då dessa organisationer representerar ett stort antal medlemmar.

⁵⁰ Bryman, Alan et al, *Företagsekonomiska forskningsmetoder* (2003), s 49.

⁵¹ Ibid s 49.

⁵² Lundahl, Ulf et al, *Utredningsmetodik för samhällsvetare och ekonomer* (1999), s 152.

Intervjuerna har skett antingen som personliga intervjuer eller som telefonintervjuer. Vi bedömer att de olika intervjumetoderna inte inverkar nämnvärt på resultatet för den typen av undersökning vi har gjort. Skillnaderna i intervjumetod ska således inte påverka reliabiliteten för resultatet.

Begreppet intern reliabilitet innefattar hur forskarna kommer överens om att tolka den data de samlar in.⁵³ För att kunna tolka aktuell data på ett korrekt sätt har arbetsgruppen läst in sig på aktuell litteratur och debatt i ämnet. För att åstadkomma hög intern reliabilitet har vi använt oss av *triangulering*. Triangulering är ett tillvägagångssätt där man nyttjar fler än en observatör.⁵⁴ Vid varje intervju har minst 2 av de 3 gruppmedlemmarna medverkat och därmed blir den slutgiltiga tolkningen av sammanvägning mellan flera personers tolkning. Genom detta förfarande har vi minskat risken för feltolkningar.

Begreppet extern reliabilitet beskriver i vilken utsträckning en undersökning är möjlig att upprepa och erhålla samma svar.⁵⁵ Med all säkerhet går det att upprepa denna undersökning på samma respondenter. Problemet är då att det har förlöpt en del tid och under denna tid kan förhållandena i företagen ha förändrats vilket ger annorlunda svar. Det resultat vi kommer fram till i uppsatsen gäller enbart för det undersökta tidsintervallet.

2.13. Källkritik

Källkritik handlar om att på ett kritiskt sätt värdera källans förmåga att ge korrekt och sanningsenlig information.⁵⁶ Vi har valt att dela upp genomgången av källkritik i två delar, primärdata och sekundärdata.

⁵³ Bryman, Alan et al, *Företagsekonomiska forskningsmetoder* (2003), s 306.

⁵⁴ Ibid s 310.

⁵⁵ Ibid s 306.

⁵⁶ Jacobsen, Dag Ingvar, *Vad, hur och varför?* (2002), s 260.

2.13.1. Primärdata

Våra intervjuer har utförts med respondenter som har god insyn och ofta själva fattar ekonomiska beslut i de aktuella företagen. Alla respondenter ser problemet utifrån sin egen synvinkel vilket kan göra att svaren är vinklade. Deras vilja att åsikten ska framstå på ett visst sätt kan göra att de inte delar med sig av all fakta de besitter. En fråga som därför är relevant för vår undersökning är om vi kan lita på respondenterna. Problem som också innefattas av denna fråga är om respondenterna ljuger, saknar kunskap eller på annat sätt ger oss felaktig information.⁵⁷

Urvalet av respondenter är gjort på så sätt att den person som bedömdes ha bäst insyn i förändringar som härrör från lagändringen valdes ut. Vi har haft kontakt med våra respondenter vid minst två tillfällen. En initial kontakt där vi presenterade oss och frågade om de var villiga att ställa upp som respondenter och en intervju någon vecka senare. Det är sannolikt att många respondenter ställde sig lite avvaktande till oss och var därför försiktiga att inte avslöja detaljer kring företagets interna angelägenheter.

2.13.2. Sekundärdata

Vårt ämne behandlar en nyuppkommen situation. För att få så aktuell information som möjligt har vi medvetet valt att enbart titta på artiklar som är skrivna under 2005. I de fall där artikelförfattaren har angett källor till sina påståenden har vi gått tillbaka och tittat på dessa källor för att säkerställa att informationen är korrekt. Tillförlitligheten är inte lika hög på sekundärdata som primärdata och vi har därför använt sekundärdata främst som underlag för den inledande diskussionen.

⁵⁷ Jacobsen, Dag Ingvar, *Vad, hur och varför?* (2002), s 195.

3. TEORETISK REFERENSRAM

Teoridelens syfte är att ge ett teoretiskt ramverk. Här tar vi upp centrala begrepp och förklarar mer djupgående utvalda bitar som anses relevanta för uppsatsens problemdiskussion och syfte.

3.1. Begreppsdefinitioner

Ackord

När långgivare accepterar lägre penningssumma som full ersättning.⁵⁸

Kapitalstruktur

Med kapitalstruktur åsyftar vi förhållandet mellan eget kapital och samtliga skulder.

Limit

Maximigräns satt av kreditgivare för hur mycket ett visst företag får låna.⁵⁹

Medelstora företag

Mindre än 250 anställda och omsättning mindre än eller lika med 50 miljoner euro.⁶⁰

Rörelsekapital

Ett företags omsättningstillgångar minus de kortfristiga skulderna.⁶¹

Småföretag

Mindre än 50 anställda och omsättning mindre eller lika med 10 miljoner euro.⁶²

⁵⁸ Broomé, Per; Elmér, Leif; Nylén, Bertil, *Kreditgivning till företag* (1998), s 94.

⁵⁹ Ibid s 96.

⁶⁰ http://www.europa.eu.int/comm/enterprise/enterprise_policy/sme_definition/index_en.htm

⁶¹ Estevall, Leif & Wallentin, Christer, *Ekonomernas uppslagsbok* (1999), s 378.

⁶² http://www.europa.eu.int/comm/enterprise/enterprise_policy/sme_definition/index_en.htm

3.2. Gamla förmånsrättslagen

Vid utmätning eller konkurs fanns en inbördes turordning för disponering av konkursboets tillgångar. Först utgick betalning till konkursförvaltarens kostnader relaterade till konkursen. Om denna förtur saknades skulle ingen ha velat åta sig konkursförvaltning. Den gamla lagen utgick från att vid konkurser skulle alla konkursgäldenärer ha lika rätt och på så sätt få betalt i förhållande till sin fordrans storlek. Det fanns också fordringar med förmånsrätt, vilket innebär att borgenärer med förmånsrätt skulle ha full betalning för sin fordran innan fordringsägare med lägre prioriterade fordringar kunde kräva betalning. Bland fordringar med förmånsrätt återfanns företagshypotek, panträtt, skattefordringar, lönefordringar etcetera. Anledning till att det fanns förmånsrätt var bland annat för att stimulera långvariga och billiga krediter, något som kräver någon form av säkerhet. Anledningen att lönefordringar har förmånsrätt grundar sig i att de anställda är särskilt utsatta vid konkurser. Om lönefordringarna ej går att tillfredsställa har staten en lönegaranti som inom vissa gränser täcker resterande del.⁶³ De oprioriterade fordringsägarna består oftast av leverantörer till gäldenären. Lagen behandlade särskild och allmän förmånsrätt där särskild går före allmän. Dessa regler finns kvar även i den nya förmånsrättslagen. Särskild förmånsrätt gäller vid utmätning och konkurs och avser viss egendom, allmän förmånsrätt gäller däremot endast vid konkurs men avser då all egendom som ingår i konkursboet.⁶⁴ Exempel på särskild är pantbrev samt företagshypotek och exempel på allmän är skatte- och lönefordringar.⁶⁵

3.3. Nya förmånsrättslagen

Från och med den första januari 2004 finns en ny förmånsrättslag. Den nya lagens idéer kommer från Insolvensutredningens slutbetänkande (SOU 1991:1) vilket genom föreslagna förändringar i förmånsrätten ville skapa större incitament till

⁶³ Regeringens proposition 2002/03:49, s 63.

⁶⁴ Lag 1970:979 om förmånsrätt 2 §, uppdaterad genom SFS 2004:572.

⁶⁵ Regeringens proposition 2002/03:49, s 61.

företagsrekonstruktion. Detta mynnade ut dels i Lagen om företagsrekonstruktion (1996:764) och dels i tillsättandet av Förmånsrättskommittén 1995. Denna kommitté skulle utreda förslaget att avskaffa statens förmånsrätt för skatter och avgifter samt ge lönefordringar förmånsrätt före företagshypotek. Förmånsrättskommitténs förslag, Nya förmånsrättsregler (SOU 1999:1), ligger som grund till Proposition 2002/03:49.⁶⁶

Regeringens bedömning grundade sig på utgångspunkten att skapa tillväxt och ökad sysselsättning genom fler och växande företag. De vill med denna, enligt dem neutralare, lagändring ta bort ”omotiverade hinder för en effektiv konkurrens” för att små företag lättare skall kunna etablera sig på marknaden. Regeringen vill premiera ett företagande som kan stå sig på lång sikt, för att på så sätt ge en stabil och långsiktig tillväxt. Via en grundligare och mer frekvent uppföljning från borgenärens sida vill regeringen se företagsrekonstruktioner vid ett tidigare skede då det fortfarande finns ett värde att rädda. Regeringens proposition har tre huvudsakliga förändringspunkter vilka förklaras vidare nedan.⁶⁷

3.3.1. Skatteförmånsrätt

Den första är att avskaffa skatteförmånsrätten. Det krävs ett avskaffande av förmånsrätten för skatter och avgifter för att, enligt propositionen, nå syftena med reformen. De antar att staten skulle underlätta att en företagsrekonstruktion genomförs om de har ett incitament till dess genomförande. Detta innebär att det ligger i statens ekonomiska intresse att en rekonstruktion genomförs då det ökar statens chanser till skatteintäkter. Staten är ej längre en prioriterad borgenär. Uträkningar från exempelvis Riksskatteverket har visat att statens intäkter kommer att öka trots en förlorad förmånsrätt. Detta sker genom att skatteintäkterna på lönefordringar ökar mer än vad intäkterna på konkursboets

⁶⁶ Regeringens proposition 2002/03:49, s 55 f.

⁶⁷ Ibid s 64.

skattefordringar minskar. Staten räknar även med större intäkter då fler företagsrekonstruktioner tryggar framtida skatter och avgifter.⁶⁸

3.3.2. Löneförmånsrätt och lönegaranti

Den andra förändringspunkten gäller löneförmånsrätten och lönegarantin. Lön för arbete som utförts högst tre månader före beslut om konkurs har förmånsrätt och är även berättigade till lönegaranti. Detta är en månad kortare än i föregående lag. Detta ska ge ”den arbetsgivaren som månar om sina anställda” ett incitament att lämna in konkursansökan i så pass god tid att de anställdas löner inte går förlorade.⁶⁹ Gällande uppsägningslön och lön vid fortsatt drift i konkurs finns det två skillnader. Om den anställde *utför arbete* åt konkursboet under uppsägningstiden ska konkursboet utbetala lön med undantag för den första månaden efter konkursbeslutet. Den anställdes lönefordran omfattas inte av förmånsrätt eller lönegaranti. Om den anställde däremot *inte utför arbete* åt konkursboet gäller både förmånsrätt och lönegaranti under den första månaden, därefter gäller inte längre förmånsrätt men väl lönegarantin. Lönegarantins maximibelopp höjs från 100 000 kronor till fyra basbelopp (för närvarande 158 800 kronor)⁷⁰ och den maximala tid då lönegaranti kan lämnas förlängs från sex till åtta månader. Vidare införs också ett för förmånsrätten maximibelopp på tio basbelopp (för närvarande 397 000 kronor). Genom denna förändring vill regeringen öka skyddet för medelinkomsttagare genom en förlängning av tidsfristen samt ökande av lönegarantins maximibelopp. Högvärlönade med förskotts betalning kan påverkas negativt då förmånsvärdet belastas av ett maximibelopp.⁷¹

⁶⁸ Regeringens proposition 2002/03:49, s 73.

⁶⁹ Ibid s 79.

⁷⁰ 2006 års basbelopp 39 700 kronor, http://www.scb.se/templates/tableOrChart_33883.asp

⁷¹ Regeringens proposition 2002/03:49, s 83 ff.

3.3.3. Den nya företagsinteckningen

Den tredje förändringspunkten innebär att dagens företagshypotek ersätts av en ny företagsinteckning. Företagshypoteket hade särskild förmånsrätt och gällde alltså vid både utmätning och konkurs. Hypoteket var ej knutet till en viss egendom utan gällde den lösa egendom som tillhörde näringsidkaren och kunde alltså skifta över tiden. Tillgångar som kassa- och banktillgodohavanden, aktier, obligationer samt förlagsbevis omfattades ej av hypoteket. Inte heller omfattades egendom som var intecknad som panträtt. Om verksamheten överläts gällde hypoteket i denna egendom hos förvärvaren under viss tid, detta kallades förföljelserätt.⁷²

Den nya företagsinteckningen har istället allmän förmånsrätt, vilket medför att den gäller endast vid konkurs. Företagsinteckningen får inte tillgodoräkna sig hela dess värde utan endast 55 % av värdet men då får all egendom i konkursboet tillgodoräknas. Den nya lagen upphäver även förföljelserätten.⁷³

Varför gjordes denna förändring till företagsinteckning? Regeringen ville åstadkomma en förändring hos kreditgivarna. De ville flytta kreditgivarnas fokus från säkerheter till kredittagarens återbetalningsförmåga. Målet med detta var att kreditgivarna främst skulle satsa på företag med stor tillväxtpotential och inte företag med otillräcklig lönsamhet men med god säkerhet. Vidare var målet att ge kreditgivarna större incitament till uppföljning av krediterna. Om en kreditgivare litar för mycket på förmånsrätten i ett hypotek kan insatser för en rekonstruktion sättas in för sent eller inte alls.

I propositionen framfördes remissinstansernas kritik till förslaget. Det huvudsakliga motargumentet till övergången från det gamla företagshypoteket till den nya företagsinteckningen är risken för ökade finansieringskostnader för företagen. Detta kan, enligt remissvaren, leda till att företag tvingas till kortsiktiga och dyra finansieringsalternativ. Det framförs också kritik mot förslaget om ökad uppföljning av kreditgivaren då endast en marginell ökning av kontroll skulle kosta så mycket att det inte på långa vägar väger upp de minskade

⁷² Lag (1984:649) om företagshypotek, 2 kap, 1-3 §, upphävd genom SFS 2003:528.

⁷³ Regeringens proposition 2002/03:49, s 92.

kreditförlusterna vid minskade antalet konkurser.⁷⁴ Regeringen påpekar att lagändringen inte kommer att påverka nystartade företag då företag i ett tidigt skede inte använder sig av företagshypotek, utan de som främst kommer att beröras är etablerade företag som befinner sig i en expansionsfas.

Den nya lagen trädde ikraft den första januari 2004 och började då gälla för företagsinteckningar knutna till nya krediter. Äldre företagsinteckningar gick under den gamla lagen under en övergångsperiod fram till den första januari 2005. Därefter innefattades även dessa av den nya lagen. Borgenären kunde under övergångsperioden säga upp krediten om gäldenären inte kunde lämna in eventuella kompletterande säkerheter. Därefter gällde endast Lag om företagsinteckning (2003:528).⁷⁵

3.4. Företagsrekonstruktion

Om det uppstår tillfälliga betalningsproblem i ett företag är det möjligt att göra en företagsrekonstruktion. Denna ansökan lämnas in av antingen företaget själv eller av dess borgenär. Det görs ej en sammanställning av företagets framtidsutsikter utan endast hur företagets förmåga att betala förfallna skulder bedöms. Enligt tidigare lag (ackordslagen) krävdes det att ett företag var på obestånd (insolvent) för att få ansöka om en rekonstruktion. Effekten av detta var att rekonstrueringsåtgärder oftast sattes in för sent och företaget gick inte att rädda. Tingsrätten utser en rekonstruktör vilken tillsammans med företaget arbetar fram ett rekonstruktionsförslag. Under denna tid kan företaget inte sättas i konkurs, inte utsättas för utmätning och avtal kan inte sägas upp. Företaget får under rekonstruktionen uppta nya lån för att klara den strikt uppsatta likviditetsbudget som ska hjälpa företaget på kort sikt. Dessa lån har vid en eventuell konkurs bästa möjliga allmänna förmånsrätt. Det finns förbud som säger att under rekonstruktionsfasen får man inte betala av gamla skulder, d.v.s. skulder som uppkommit innan beslut om företagsrekonstruktion. Rekonstruktionen ska pågå till dess syfte är uppnått eller att det står klart att en rekonstruktion inte kan

⁷⁴ Regeringens proposition 2002/03:49, s 94.

⁷⁵ Ibid s 108 f.

åstadkommas. Rekonstruktionen kan avbrytas om företaget handlar illojalt gentemot rekonstruktionens mål och regler. Det normala är att en rekonstruktion pågår under tre månaders tid. Vid behov kan tiden förlängas med tre månader i taget, maximalt upp till ett år.⁷⁶

När företaget som är under rekonstruktion skall nå en uppgörelse med fordringsägarna finns det två vägar att gå. Via en så kallad underhandsuppgörelse försöker gäldenären och några eller samtliga av borgenärerna komma överens om exempelvis nedsättning av fordringsbeloppen.⁷⁷ Om det ej går att komma fram till en frivillig uppgörelse kan gäldenären begära att ärendet går till ackordsförhandling, vilket kallas offentligt ackord. Grundförutsättningen för det offentliga ackordet är att gäldenären kan erbjuda borgenären betalning till minst 25 % av fordringsbeloppet samt att utbetalning ska ske inom ett år efter fastställandet av det offentliga ackordet. Fordringar med förmånsrätt eller med återtagandeförbehåll omfattas ej av offentligt ackord, utan enbart oprioriterade sådana. Eventuell vinst är ej skattepliktig.⁷⁸

Undersökningar visar att företagsrekonstruktioner i dryga 90 % av fallen sker i företag med 50 anställda eller mindre och i 35 % av fallen skedde det i företag med en livslängd på fem till nio år.⁷⁹ Det påpekas dock att det just för småföretag är svårast att hitta finansiering till en rekonstruktion. Även lagen om företagsrekonstruktion är utformad på så sätt att det gynnar större företag. Detta trots att endast några procent av andelen konkurser i Sverige rör företag med 20 anställda eller fler.⁸⁰ Det som den nya förmånsrättslagen vill ändra på är just ett ökat incitament till att inleda rekonstruktioner av problemtungda företag i god tid.

⁷⁶ Folkesson, Enar, *Företaget i ekonomisk kris* (2002), s 129 ff.

⁷⁷ Persson, Annina H & Tuula, Marie, *Företagsrekonstruktion – i teori och praktik* (2001), s 112.

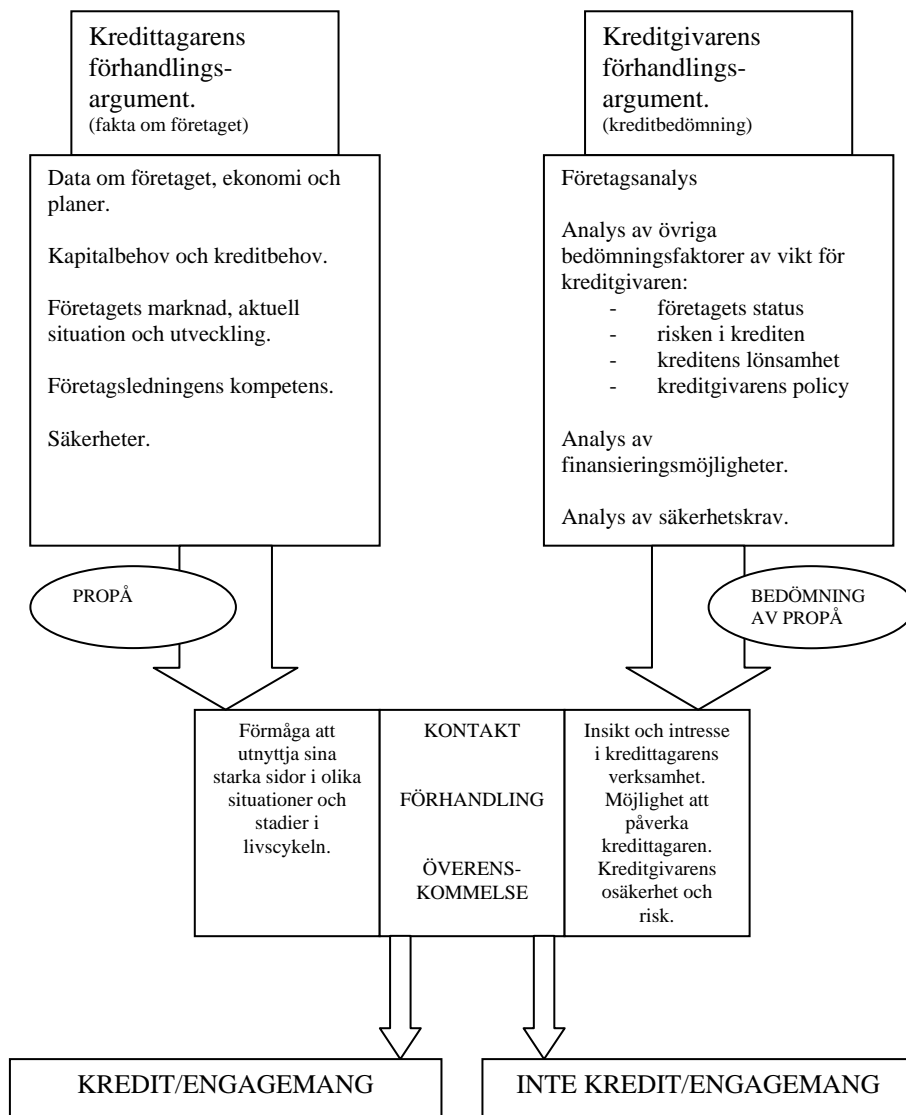
⁷⁸ Folkesson, Enar, *Företaget i ekonomisk kris* (2002), s 125 ff.

⁷⁹ Persson, Annina H et al, *Företagsrekonstruktion – i teori och praktik* (2001), s 52 ff.

⁸⁰ *Ibid* s 35 ff.

3.5. Kreditöverenskommelser

Med kreditöverenskommelse menas vanligtvis en långvarig förbindelse mellan en långgivare och en låntagare. Både kreditgivaren och kredittagaren har i regel ett vinstintresse i de ingångna kreditöverenskommelserna. Låntagaren utgår från ett estimerat kapitalbehov som grund för kreditöverenskommelsen.⁸¹

Figur 2: Modell för kreditöverenskommelse

⁸¹ Broomé, Per et al, *Kreditgivning till företag* (1998), s 50.

3.6. Kreditformer

Här beskrivs olika, för uppsatsen, relevanta former av objektsfinansiering.

3.6.1. Factoring

Factoring kan delas in i två huvuddelar, fakturabelåning och fakturaköp.⁸²

3.6.1.1. Fakturabelåning

Fakturabelåning är en metod för att lämna säkerhet för lån där fakturor sätts som pant för lånet. I och med att finansbolagen använder kundens fakturor som säkerhet kan de ta dessa i anspråk då det förefaller sig så att låntagaren inte kan betala sina lån. Hela fakturabeloppet används vanligen som säkerhet men enbart 60 - 90 % av beloppet används som belåningsgrund. Finansbolaget belånar kundens samtliga fakturor som godkänds av finansbolaget. Vidare är det den så kallade limiten som sätter gränsen för hur mycket som totalt lånas ut, denna sätts i regel från en del av den årliga faktureringen och kan därmed förändras beroende på hur försäljningen rör sig. Dessa faktorer tillsammans bildar det så kallade belåningsunderlaget. När ett företag använder sig av fakturabelåning köper de i regel även ett tjänstepaket som innebär att finansbolaget eller factoringbolaget sköter viss administration. Dessa tjänster består bland annat av bokföringsåtgärder, reskontrabokföring av fakturorna, statistik samt hantering av dröjsmål med ränta och debitering.⁸³

De direkta kostnaderna för fakturabelåning består av limitavgift, årlig ränta och hanteringsavgift. Limitavgiften är vanligen 1 % av den beviljade limiten. Den årliga räntan gäller för utnyttjad fakturakredit och är vanligen satt något över referensräntan. Hanteringsavgiften baseras på antalet fakturor, antalet köpare,

⁸² Broomé, Per et al, *Kreditgivning till företag* (1998), s 140.

⁸³ Ibid s 140.

betalningsvanor med mera, avgiften varierar mellan 0,2 och 1,5 % på varje fakturas belopp.⁸⁴

Olika banker och finansbolag använder olika typer av fakturabelåning. Den bank vi har intervjuat använder vanligtvis en metod där följande förlopp sker:

1. Företaget skickar information om en försäljning till factoringbolaget.
2. Factoringbolaget skickar en faktura till företagets kund och ett procentbelopp av fakturan förs över direkt från företagets bank till företaget.
3. Ränta betalas på det belopp banken lånat ut till företaget.
4. Kunden betalar fakturan direkt in på bankens konto och företaget får sina resterande pengar från aktuell faktura.

Finns inga utestående fakturor får företaget heller ingen kredit. Generell panträtt gäller även vid pant av fakturor vilket gör att fakturorna fungerar som säkerhet för alla kreditgivning från samma finansbolag.⁸⁵

3.6.1.2. Fakturaköp

Vid fakturaköp, till skillnad från fakturabelåning, går hela fakturan över till finansbolagets ägo och därmed också risken den bär på grund av att den kan komma att inte betalas. Priset för fakturan ligger vanligen mellan 60-90 % av ursprungsbeloppet. Vidare läggs det på en avgift för den risken som kreditgivaren tar vid övertagandet.⁸⁶

3.6.2. Leasing

Leasing kan delas in i två former, finansiell leasing och operationell leasing. Vad som gäller båda typerna av leasing är att det uthyrda objektet under leasingperioden är i uthyrarens ägo. Detta resulterar i att kreditgivaren kan ta

⁸⁴ Adlercretuz, Axel, *Finansieringsformers rättsliga reglering* (2004), s 170.

⁸⁵ Intervju med bank 2005-12-08.

⁸⁶ Broomé, Per et al, *Kreditgivning till företag* (1998), s 141.

objektet direkt i anspråk då den som leasar objektet går i konkurs, vilket avsevärt minskar risken för kreditgivaren.⁸⁷

3.6.2.1. Finansiell leasing

Vid finansiell leasing köper leasingföretaget tillgången som leasingkunden önskar. Tillgången hyrs sedan ut till leasingkunden. Vid detta förfarande är det således tre parter inblandade, leasingkunden, leasingbolaget och leverantören. Även då leasingbolaget står som ägare för objektet är leasingkunden ansvarig för underhåll, reparation och eventuell försäkring av leasingobjektet. Leverantören har kvar sin vanliga garantiplikt. Efter leasingperiodens slut, om det finns ett restvärde kvar av leasingobjektet, är det vanligt att leverantören förbundit sig att återköpa eller byta in objektet. Tidigare var det vanligast att leasingkunden hade ett förbehåll att köpa objektet för ett restvärde men detta förbehåll kan orsaka att leasingavtalet framstår som ett förtäckt avbetalningsköp.⁸⁸

Eftersom leasingavgiften är avdragsgill och leasingperiodens längd är förhandlingsbar ger detta alternativet, i förhållande till traditionellt köp, större utrymme för skatteplanering hos leasingkunden.⁸⁹

Leasingkunden bör tänka på följande:⁹⁰

- Underhållskyldigheten, risk för leasingobjektets skada eller obrukbarhet.
- Försäkringsplikten, leasingkunden är skyldig att försäkra objektet.
- Äganderätten, det är inte leasingkunden som äger objektet.

⁸⁷ Adlercretuz, Axel, *Finansieringsformers rättsliga reglering* (2004), s 155.

⁸⁸ Ibid s 156 ff.

⁸⁹ Broomé, Per et al, *Kreditgivning till företag* (1998), s 142.

⁹⁰ Adlercretuz, Axel, *Finansieringsformers rättsliga reglering* (2004), s 156 ff.

3.6.2.2. Operationell leasing

Denna form av leasing skiljer sig på det viset att det är leverantören som hyr ut ett objekt och även sköter service och underhåll. Detta leder till att serviceintensiva inventarier, exempelvis kopiatorer, är vanliga gällande operationell leasing. Uthyrningsperioden är också vanligtvis kortare.⁹¹

3.7. Säkerheter för kreditgivning

Då banker ska låna ut pengar görs generellt två riskanalyser innan lånet kan ges, dels gäldenärens förmåga att betala tillbaka lånet, dels vilka säkerheter som kan ställas.⁹²

Säkerheterna delas upp i beroende och oberoende säkerheter. De beroende säkerheternas värde följer företagets resultat och de värden på säkerheter som är oberoende förändras inte då företagets resultat förändras.⁹³ I detta avsnitt tas olika typer av säkerheter upp.

3.7.1. Pantavtal

”Panträtten är en säkerhetsrätt av grundläggande betydelse för kreditväsendet”⁹⁴
Pant som lämnas i säkerhet kan vara både av beroende och oberoende karaktär. I regel lämnar låntagaren en bestämd pant för en viss kredit. De objekt som pantsätts är företrädesvis pantbrev i fastigheter och företag men även aktier, skuldebrev, livförsäkringar med mera. Då pantsättaren dröjt med betalning har panthavaren rätt att realisera panten, dock först två månader efter förfallodagen. Värdet på det som pantsatts går helt över i kreditgivarens ägo då kredittagaren går i konkurs. När det gäller pantsättning av fastighet gäller i princip samma regler

⁹¹ Adlercretuz, Axel, *Finansieringsformers rättsliga reglering* (2004), s 154.

⁹² Broomé, Per et al, *Kreditgivning till företag* (1998), s 184.

⁹³ Ibid s 189 f.

⁹⁴ Bergström, Svante & Lennander, Gertrud, *Kredit och Säkerhet* (2001), s 72.

som vid lös egendom med vissa undantag, så som regler gällande återpansättning och realisation.⁹⁵ Beteckningen inteckning i fastighet har betydelsen att endast gälla just inskrivningen av ett belopp i fastigheten vilket utgör ett förstadium till uppkomsten av en panträtt.⁹⁶

De lagar som reglerar panträtt är, med få undantag, dispositiva vilket ger stor avtalsfrihet. Bankernas intresseorganisation har standardiserade avtalsformulär, vilka används i stor utsträckning.⁹⁷

Vid pantsättning av värdepapper är aktier mest frekvent använda. Vanligtvis används två typer av aktier, dels internaktier (aktier i det egna bolaget), dels övriga aktier (noterade på någon form av börs). Internaktier är ur säkerhetssynpunkt inte en stark pant då utdelning till aktieägare inte är prioriterade vid konkurs. Anledningen till att kreditgivaren ibland vill ha internaktier i pant är att de får en något högre grad av kontroll över företaget. De får inte någon rösträtt men de aktuella aktierna kan inte byta ägare och företaget kan därmed inte överraskande gå över i någon annans ägo. De noterade aktierna som lämnas i pant anses ha hög likviditet då aktierna snabbt och till en låg kostnad kan omvandlas till betalningsmedel.⁹⁸

3.7.1.1. Generell Panträtt

Då ytterligare lån skall upptas används den tidigare panten som komplement för det senare lånet och vice versa enligt ”Generalpantklausulen” eller mer korrekt ”Generell Panträtt”. Detta underlättar för både kreditgivare och kredittagare. Då det förefaller så att en pantsatt egendom har ett högre värde än det lån den ligger som säkerhet för skapas ett så kallat överhypotek, vilket i linje med den generella panträtten, kan användas som säkerhet för ytterligare kreditgivning.⁹⁹

⁹⁵ Bergström, Svante et al, *Kredit och Säkerhet* (2001), s 72 ff.

⁹⁶ Adlercretuz, Axel, *Finansieringsformers rättsliga reglering* (2004), s 114.

⁹⁷ Broomé, Per et al, *Kreditgivning till företag* (1998), s 195.

⁹⁸ Ibid s 230 f.

⁹⁹ Ibid s 195.

3.7.2. Borgen

Vanligtvis när borgen används som säkerhet går en annan person in såsom för egen skuld. Borgensmannen har då ansvar för att kredittagaren betalar sin skuld. Om dessa betalningar uteblir kan borgensmannen krävas på pengarna direkt. Då det skulle förefalla så att det finns flera borgensmän för ett lån kan banken kräva vilken som helst av dem på pengar vid utebliven inbetalning från låntagaren.¹⁰⁰ Att privatpersoner går i borgen för företag är vanligast för mindre företag då privatekonomin kan motsvara företagets ekonomi. Vid medelstora och stora företag används främst andra typer av säkerheter.¹⁰¹

¹⁰⁰ Bergström, Svante et al, *Kredit och Säkerhet* (2001), s 38.

¹⁰¹ Bankintervju 2005-12-08.

4. EMPIRI

I detta avsnitt kommer vi att redovisa vad våra respondenter har svarat under intervjuerna. Presentationen delas upp i tre huvudområden; Effekter av omvärdering, Relation till kreditgivare och Finansiering.

4.1. Företag A

Företag A är ett företag som bygger specialbeställda utställningsmontrar. De är internationellt verksamma, har en omsättning mellan 50 – 60 miljoner kronor och har cirka 30 personer anställda. Vår respondent är ekonomichef och har arbetsuppgifter likt en controller med finansiering, redovisning och ekonomisk uppföljning som huvudsakliga sysslor.

4.1.1. Effekter av omvärdering

Företag A fick sina krediter omprövade inför lagändringen. Det medförde att de fick lägga om sina säkerheter från företagshypotek till andra säkerheter, främst fakturabelåning. Total volym på lämnade säkerheter har inte förändrats. Det har ej skett förändringar i bankens räntesats och företaget har heller ej tillskjutit extra kapital. De anser sig ha samma lånevillkor som innan omprövningen. Företaget har inte varit i behov av utökade krediter men respondenten ser att det skulle kunna vara svårare att få större lån till exempelvis lokal- eller maskininvesteringar. De ändringar som skett, speciellt övergången från företagshypotek, är enligt respondenten en direkt effekt av den nya förmånsrättslagen.

4.1.2. Relation till kreditgivare

Respondenten anser att företagets ställning gentemot banken inte påverkats förhandlingsmässigt men rent juridiskt har de fått en svagare ställning. Detta eftersom pengarna går via bankens konton. Företaget har fortfarande en nära relation till sin bank med löpande möten och avstämningar. De upplever inte att banken krävt en ökad insyn eller kontroll i verksamheten. Inledningsvis har banken hänvisat till lagförändringen och sagt att denna förändring inte är något de kan rå över. Banken var negativt inställd då de kände att deras förutsättningar försämrats uppger respondenten.

4.1.3. Finansiering

Företaget använder sig nu av fakturabelåning på hela kundstocken. Detta sker i bankens regi där de ”passerar bankens konto innan vi får dem”. Varje faktura noteras för att rent juridiskt vara giltig som pant. De använde sig inte alls av fakturabelåning tidigare och upplever nu ökade kostnader i form av de avgifter som uppkommer med fakturabelåning. De har en fast kreditlimit och påverkas inte av mindre svängningar i kundreskontran. Företagets leasing har ej påverkats av lagändringen utan ligger kvar på samma nivå som tidigare. Inte heller har företagets kapitalstruktur påverkats.

4.2. Företag B

Företag B är ett växande företag i norra Sverige. Företaget grundades 2002 och har gått från 12 till 65 miljoner kronor i omsättning. Antalet anställda är nu uppe i 60 personer. Företaget är inriktat på legotillverkning till större kunder och har en stor maskin- och robotpark för såväl enklare som mer avancerad tillverkning. Företaget måste vara villigt att lämna långa krediter till sina kunder eftersom de i sin tur säljer mycket på export där längre kundkredittdider gäller. Vår respondent är

verkställande direktör och är därmed den som har det yttersta ansvaret för företaget.

4.2.1. Effekter av omvärdering

Respondentens syn på den nya lagen är att den är ”katastrofal för allt företagande” och att den har en kvävande effekt på existerande men framförallt nystartade företag. Företaget har som en direkt effekt av den ändrade lagen fått krediterna omprövade. Respondenten uppger att deras bank försöker tvinga dem att gå över till fakturabelåning, utan en sådan övergång vill banken inte bevilja nya krediter. Detta har medfört att företaget fått avstå från flera strategiskt viktiga investeringar som en direkt effekt av lagändringen. Det har även krävts extra kapitalinsats från respondentens sida. Respondenten säger att företaget fått sämre lånevillkor då de tvingats till en ökad amorteringstakt, eftersom banken kräver att lånen ska amorteras ner så att de står i relation till dess säkerhet. Detta är enligt respondenten förödande för företag som växer och behöver tillgång till rörelsekapital.

4.2.2. Relation till kreditgivare

Respondenten uppger att företagets relation till banken har försämrats avsevärt. Innan lagändringen var det en väldigt god relation men nu beskrivs den som ”kyllig”. Respondenten anser dock ej att företagets ställning gentemot banken har ändrats, utan mer att den har hamnat i ett låst läge. Banken har hänvisat till lagändringen för genomdrivandet av omprövningen.

4.2.3. Finansiering

Företaget har fått erbjudanden om leasing från leasingföretag, men det är egentligen inte det de efterfrågar utan de behöver främst större rörelsekapital för att fortsätta växa. Om de skulle gå över till fakturabelåning kräver banken en

övergång av hela kundstocken. De använder idag ett finansieringsbolag för att sälja enstaka fakturor. Försäljningen sker för att täcka akuta likviditetsproblem vilket sker mot en kostnad på 2,5 – 3 % av fakturabeloppet inklusive moms. Banken erbjuder företaget att enbart belåna fakturorna mot samma ränta som för checkräkningskrediten, detta trots att banken reducerar sin egen risk. Respondenten märker en tydlig förändring i antalet fakturor från leverantörer som går via factoringbolag. Företaget prioriterar dock ej fakturor från factoringbolag annorlunda än fakturor direkt från leverantören. Respondenten anser att införandet av fakturabelåning i sin egen verksamhet inte medför mindre administrativt arbete utan tvärtom. Det skulle medföra administrativt merarbete då fakturorna måste dubbelbokföras. Företagets bank vill dra ner dagens checkräkningskredit med lika mycket som krediten via fakturabelåning genererar, på så sätt blir företagets kredit oförändrad storleksmässigt. Leasingförfarandet i företaget har inte förändrats på grund av lagändringen. Kapitalstrukturen har förändrats till en följd av den ökade amorteringstakten.

4.3. Företag C

Vår respondent är ekonomi- och personalchef i Företag C. Det är ett företag som renoverar bildelar åt såväl återförsäljare som direkt till flera stora biltillverkare. De är verksamma i södra och mellersta Sverige samt har en fabrik i Polen. Företaget har en omsättning på drygt 75 miljoner kronor och har cirka 55 personer anställda.

4.3.1. Effekter av omvärdering

Företag C bytte nyligen ägare och genomför nu, som en följd av detta, byte av bank. Den förra banken gjorde ingen omprövning av företagets krediter, den nya banken har däremot gjort en helt ny värdering av krediterna. Företaget förhandlar just nu med den nya banken och hoppas få samma kreditvillkor som hos föregående bank och tror sig kunna förhandla fram en lägre ränta genom en omläggning av de långa lånen. Företaget har ej behövt skjuta till extra

kapitalinsatser men kan tvingas lämna andra säkerheter till krediterna. Respondenten tror att ett ökat kapitalbehov, till exempel vid större investeringar, skulle medföra ändrade säkerhetskrav. Den nya banken vill främst gå mot fakturabelåning.

4.3.2. Relation till kreditgivare

I och med det pågående bytet är företagets relation till banken svår att bedöma. Inledningsvis uppfattar respondenten kontakten som god. Banken kräver dock en större insyn samt en tätare och mer frekvent rapportering. Enligt respondenten har företaget fått en något svagare ställning gentemot banken. Det har också lett till ett annat förhållande till banken i och med att de är mer försiktiga med att lämna krediter. Vidare tror han att banken ser negativt på lagändringen i och med att deras behov av kontroll och övervakning ökat.

4.3.3. Finansiering

Respondenten säger att eventuella nyinvesteringar skulle lösas med hjälp av leasing, det vill säga på samma sätt som de har finansierat stora delar av dagens investeringar. Detta skulle då resultera i en ändrad kapitalstruktur. Fakturabelåning har ej använts men kan komma att tas i bruk. Rent konkret skulle en övergång till fakturabelåning innebära nyanställning av en person för administrativt arbete. Detta skulle medföra en markant större kostnad för företaget. Vidare medger respondenten att fakturor utställda från factoringbolag prioriteras högre än fakturor som skickas direkt från leverantören.

4.4. Företag D

Företag D tillverkar storköksutrustning och värmepumpar. Antalet anställda är ca 35 personer och omsättningen var år 2004 strax över 40 miljoner. Vår respondent är VD och delägare i företaget.

4.4.1. Effekter av omvärdering

Efter lagändringen omvärderades lånen och företaget fick skjuta till ytterligare säkerheter för att matcha de gamla lånen. Banken ville ha säkerheter både i form av borgensåtagande och i form av fakturabelåning, alltså en dubbel säkerhet. Företaget gick inte med på detta och då företagets positiva utveckling gav uttryck i bättre soliditet drog banken tillbaka kravet på fakturabelåning. Respondenten anser inte att företaget har fått avstå några investeringar eller att tillväxtmöjligheterna har hämmats till följd av den nya lagen, främst eftersom investeringarna hittills har varit självfinansierade. Låneräntan blev oförändrad men respondenten tror att den skulle ha varit lägre utan lagändringen då företaget i dagsläget är stabilare. Kraven på kapitalinsats har inte förändrats.

4.4.2. Relation till kreditgivare

Företaget anser sig själva ha en bra relation till banken men är skeptisk i allmänhet till bankernas starka ställning och deras stora marginaler. När en utomstående bank erbjöd betydligt bättre lånevillkor blev den befintliga banken villig att omförhandla lånevillkoren, vilket ledde till avsevärt sänkta lånekostnader. Tidigare har företaget varit i konkurs och banken har varit noga med att säkerställa intjäningsförmågan innan nya lån har beviljats.

4.4.3. Finansiering

Företaget använder i dagsläget leasing i liten skala. Detta har använts redan innan lagändringen och är således ingen följd av de ändrade förhållanden som lagen har orsakat. Kapitalstrukturen har på senare tid förändrats då deras lån har amorterats men detta beror inte på förändringarna i lagen. Banken ville gå över till fakturabelåning men respondenten menade att deras befintliga organisation redan hade goda rutiner gällande fakturor vilket skulle medföra ökade kostnader. Respondenten menar vidare att utan företagets starka ekonomiavdelning skulle fakturabelåning vara ett mer fördelaktigt finansieringsalternativ. En annan fördel

han kunde se med fakturabelåning var att fakturor skickade från factoringbolag kan få högre prioritet än andra fakturor hos företagets kunder.

4.5. Företag E

Företag E är ett väletablerat familjeföretag och arbetar med produktion av kundanpassade förpackningslösningar med en kundbas utspridd över hela Europa. I nuläget befinner sig företaget i ett expansivt skede och flera investeringar i ny produktionsutrustning finns därför på agendan. Antal anställda uppgår till 50 personer och företaget omsätter cirka 80 miljoner kronor. Vår intervjurespondent är ekonomichef på företaget.

4.5.1. Effekter av omvärdering

Företaget fick i och med lagändringens ikraftträdande tillskjuta extra säkerheter för sina befintliga lån, dessa säkerheter bestod av pantsättning av fastigheter. Respondenten framhåller att det var tur att företaget hade extra säkerheter att skjuta till. Utan dessa hade utgången sannolikt varit mer negativ. Ränteläget på företagets lån har inte förändrats till följd av lagändringen och någon ytterligare kapitalinsats har inte behövts.

4.5.2. Relation till kreditgivare

Kontakten med banken sköts av respondenten och företagets VD. Deras relation till banken uppges vara fortsatt öppen och bra. Ställningen gentemot banken bedömer respondenten vara oförändrad efter lagändringen och ser inte heller att bankens insyn och kontroll ökat. Banken hänvisade till lagändringen vid förändringarna.

4.5.3. Finansiering

Nyligen gjordes en investering i en tryckpress och många aktörer, exempelvis banker och finansbolag, var villiga att låna ut pengar i form av leasing. Företaget valde att inte använda sig av leasing vid investeringen då de med redan tillgängligt kapital kunde finansiera investeringen. Företaget använder sig i dagsläget av leasing i liten omfattning men detta är inget som har påverkats av lagändringen. Respondenten märker en marginell skillnad i antalet fakturor från leverantör som går via factoringbolag. Företaget prioriterar dock fakturor av denna karaktär då dessa är mycket tuffare både vad gäller kravrutiner och räntefakturering än vanliga bolag. Kapitalstrukturen i företaget har inte förändrats.

4.6. ALMI Företagspartner

ALMI Företagspartner är en organisation som är representerad i Sveriges samtliga län. Organisationen arbetar med affärsutveckling, finansiering och rådgivning till nya och befintliga företag som vill utvecklas. Målet för ALMI är att skapa både tillväxt och förnyelse för svenska företag.¹⁰² Vår respondent heter Göran Alvek och är finansieringschef på ALMI Skåne.

4.6.1. Effekter av omvärdering

De praktiska förändringarna startade för cirka 1,5 år sedan. Uppfattningen är att förändringen hittills inte har varit dramatisk. En omprövning har skett eftersom 45 % av den teoretiska panten har försvunnit i och med den nya lagen. Denna förlust av säkerhet måste givetvis kompenseras, vilket har skett främst genom högre andel personliga säkerheter, exempelvis i privatbostad. Det är förändring av förmånsrättslagen som har initierat bankers omvärdering av utestående lån.

¹⁰² <http://www.almi.se/>

Totalt sett anser Alvek att det finns gott om pengar i finansieringssystemet. Efter förändringen i lagen bedömer han att den totala kapitaltillgången är större än tidigare. Tillgången på riskvilligt kapital har dock minskat i samband med införandet av den nya lagen.

4.6.2. Relation till kreditgivare

Företagen har efter förändringen i lagen blivit mer beroende av banken. Banker och andra långivare vill givetvis låna ut pengar och de är duktiga på att komma med tips och råd. Den nya lagens utformning gör att bankerna automatiskt kräver att företagen ökar säkerhetsmassan och att panter behövs i större omfattning än tidigare.

När banken kräver utökade säkerheter, i småföretagarens fall ofta i privata tillgångar, minskar motivationen och möjligheten att göra nyinvesteringar.

4.6.3. Finansiering

Fakturabelåning är en låneform som har ökat mycket i samband med bankernas omvärdering av företagens lån. Att låna pengar genom fakturabelåning är dyrare än traditionell belåning, vilket gör att företagens lånekostnader blir högre. Lånesituationen i företagen blir mer sårbar när fakturabelåning används beroende på att perioder med litet kassaflöde ofta är perioder med stort kapitalbehov. Eftersom det då inte finns tillräckligt med kundfordringar att använda som säkerhet tvingas företagen använda andra, ännu dyrare, finansieringsformer.

Leasing är en låneform som också används i större utsträckning när det inte finns säkerhet för traditionell belåning. Poängen med leasing är att företaget ifråga inte själv äger aktuell inventarie och det är då enkelt för banken att komma åt denna vid eventuellt obestånd.

4.7. Svenskt Näringsliv

Svenskt Näringsliv är en intresseorganisation för företag i Sverige. De har 51 medlemsorganisationer vilka sammanlagt har 54 000 medlemsföretag. Dessa företag har totalt 1,5 miljoner anställda. Intervjurespondenten Anne Wigart är jurist inom organisationen och arbetar med olika företagsjuridiska frågor, bland annat frågor kring den ändrade förmånsrättslagen. Svenskt Näringsliv satt med i den bakomliggande utredningen till propositionen. Där ställde de krav på att en konsekvensanalys skulle göras innan lagen verkställdes. Detta ville ej regeringen gå med på. Svenskt Näringsliv valde då att inte ställa sig bakom lagförslaget. Organisationen arbetar idag för återinförandet av den gamla lagen om företagshypotek. Vidare tillägger Wigart att om konjunkturen varit annorlunda under denna period så kunde utfallet ha blivit annorlunda med exempelvis fler företagsrekonstruktioner som följd.

På en del frågor hänvisar respondenten till Svenskt Näringslivs undersökning. I undersökningen har en uppdelning efter antal anställda gjorts. Gruppen med 10 - 49 anställda speglar bäst vår urvalsgrupp och alla siffror hämtade från rapporten är således från denna grupp.¹⁰³

4.7.1. Effekter av omvärdering

Enligt Svenskt Näringslivs rapport har 34 % av företagen med banklån fått ökade krav på säkerhet, borgen eller kapitalinsats efter att banken omvärderat lånen. Ungefär en tredjedel av dessa har i sin tur uttryckt att de ökade kraven på säkerhet lett till finansieringsproblem som hindrat det egna företaget att växa eller utvecklas. Omvärderingen har även medfört att en tredjedel erbjudits eller tvingats till användning av fakturabelåning. Kapitalet på marknaden har inte minskat enligt respondenten men det kan ha omfördelats till storföretag och till de företag som inte har företagsinteckningar.

¹⁰³ Frycklund, Jonas, "Småföretag om förmånsrättslagen" *Svenskt Näringsliv* (2004).

4.7.2. Relation till kreditgivare

Wigart säger i intervjun att banken fick en starkare ställning under 2004 års övergångsregler. Detta gav banken rätt att kräva kompletterande säkerheter och om företaget inte kunde erbjuda dito säkerheter hade banken rätten att säga upp krediten oavsett vad som stod i det enskilda kreditavtalet. Detta innebar naturligtvis en stor press på företagen. Respondenten menar att det skedde en hel del uppsägningar av krediter samt krav på kompletterande säkerhet. Följden av detta lever kvar idag trots att inte övergångsreglerna gäller längre då företagen fortfarande har de krediter som kompletterades under 2004 samt att nya krediter faller under den nya lagen.

4.7.3. Finansiering

Enligt Wigart visar bankernas egna undersökningar att fakturabelåning har ökat sedan ändringen i lagen. Leasing har också ökat men där är det osäkert om ökningen enbart beror på lagändringen eller om även andra faktorer spelar in. Dessutom ligger det, enligt Wigart, i bankernas intresse att sälja in dessa produkter eftersom de ger en större vinst och högre säkerhet för bankerna. Detta kan ske istället för det tidigare företagshypoteket eller som ett komplement till den nya företagsinteckningen. Wigart anser att detta medför en större kostnad för företagen.

4.8. FöretagarFörbundet

FöretagarFörbundet har drygt 28 000 medlemmar över hela Sverige. Den typiska medlemmen är mindre familjeföretag. Vår respondent heter Per Lidström och är ordförande i organisationen sedan april månad år 2005.

Lidström menar att det största felet med den nya lagen är avsaknaden av en konsekvensanalys under dess utformning samt att den expertgrupp som tillsattes

hade otillräcklig kompetens och erfarenhet. Han menar att det var ”en hög juridisk kompetens men väldigt liten praktiskt kompetens”. Vidare menar han att denna expertgrupp endast tittat på de konkurser som skett. Enligt Lidström är det endast cirka 1 % av drygt 800 000 näringsidkare som går i konkurs och inom den gruppen är det ett fåtal som kan vara aktuella för en rekonstruktion. Vidare menar han att kreditgivarna inte handlar så som lagen förutsätter. De avslutar helst sina engagemang på ett tidigt stadium för att få ut så mycket som möjligt direkt, istället för att hjälpa till i en rekonstruktion vilken kan generera framtida intäkter som mer än väl räcker för att täcka kreditgivarens krav.

4.8.1. Effekter av omvärdering

Lidström tror att de flesta av FöretagarFörbundets medlemmar, vare sig de vet om det eller ej, har fått sina krediter omprövade. Bankerna rangordnade företagen internt där det gjordes en uppdelning mellan företag som direkt behövde få lånen omvärderade och de som kunde benämnas trygga innehav och därmed kunde vänta med en omvärdering. De som ville låna ytterligare pengar var också bland de första att granskas. Lidström är övertygad om att bankerna omvärderat de flesta engagemang där företagshypotek ligger som säkerhet för merparten av skulderna. Han anser att dessa omprövningar lett till försämrade eller oförändrade lånevillkor. Bankerna har fått en sämre säkerhet och då prissätts krediterna högre. Detta kan ske via större säkerheter, större kostnader eller en kombination av dessa två delar. Lidström säger att det finns en mindre tillgång på krediter samt att företag inom FöretagarFörbundet har fått avstå investeringar på grund av uteblivna krediter. Han ser dessa förändringar som en direkt effekt av den nya förmånsrättslagen.

4.8.2. Relation till kreditgivare

Lidström tror att bankens ställning antingen har stärkts eller är oförändrad gentemot företagen. Enligt honom säger bankerna att det är problem med den nya lagen men att de samtidigt har utnyttjat situationen för att sälja in fakturabelåning.

Bankerna hävdar att de genom att erbjuda fakturabelåning hjälper kunden att expandera.

4.8.3. Finansiering

Lidström tror i första hand att bankerna vill se en nedamortering av lånen samt en större personlig insats. Därefter kommer lösningar som borgen och privata säkerheter. Vidare byter bankerna fokus på säkerheten och förespråkar en övergång från checkräkningskredit till fakturabelåning. Lidström ser fakturabelåning som något dyrt men också ett instrument vars effektivitet till stor del beror på verksamhetens utformning. Han kan se ett problem runt semestertider då företag kan stå utan fakturor att belåna men då de samtidigt har ett stort kapitalbehov. Detta kan leda till att företag måste bygga upp en buffert innan semestern och fakturera i hög takt i anslutning till semesterperioden. Om företaget exempelvis har en bra verkstadsmaskin är det oftast inga problem att få en rimlig leasingkostnad. Om risken ligger kvar hos företaget behöver kostnaden inte bli många procent högre än ett traditionellt banklån.

4.9. Banken

Vi har intervjuat två respondenter på en större privat- och företagsbank i Malmö. Respondent A arbetar som kreditchef och respondent B arbetar på ett av banken helägt finansieringsbolag. Respondent B säljer in produkter så som fakturabelåning till företagen.

4.9.1. Effekter av omvärdering

Innan den nya förmånsrättslagen trädde i kraft gjorde banken först en omprövning av de kreditengagemang som bedömdes riskfyllda och senare gjordes omprövning av resterande kreditengagemang med företagshypotek som säkerhet. Respondenterna anser att lagen kan ses som tandlös eftersom effekten blivit den

motsatta än förväntat. Bankerna har ändrat sitt beteende och gått över mer och mer till avbetalningskontrakt, leasing och fakturabelåning. Därmed har bankens ställning vid en eventuell konkurs blivit starkare eftersom de har en direkt panträtt. Detta har enligt respondent B medfört möjlighet till högre krediter för företagen.

4.9.2. Relation till kreditgivare

Banken uppger att de inte haft några problem att driva igenom en förändring av säkerhetsvillkoren för krediterna. Respondent B, som har en direkt kontakt med företag vid införandet av exempelvis fakturabelåning, säger att nio av tio företag är positiva till de nya produkter som banken erbjuder. Respondent B uppger vidare att relationen mellan bank och företag inte har påverkats av den nya lagen. Bankens insyn i företaget har ökat då de kan följa företagets fakturor via systemet för fakturabelåning.

4.9.3. Finansiering

Banken använder sig av ett factoringbolag vilket sköter allt det administrativa som rör fakturering, exempelvis utskick, påminnelser och eventuella inkassouppdrag. Detta gör att företagen kan minska sitt administrativa arbete. En direkt effekt av det kan vara att företaget kan låta den administrativa personalen sköta annat än fakturering eller till och med minska sin personalstyrka. Detta kan alltså enligt banken leda till en besparing för företaget. Respondenterna medger dock att om företaget har en redan idag vältrimmad struktur för fakturahantering eller om företaget ifråga är väldigt litet, kan det nya systemet med fakturahantering leda till en kostnadsökning. Respondent B har uppfattningen att perioder med litet antal utestående fakturor också är perioder med litet inflöde av fakturor. En period med tillfälligt försämrade lånemöjligheter ska därför i normalfallet inte skapa några finansieringsproblem. Undantaget är företag med en extremt säsongsbetonad försäljning. Lånemöjligheten kan sägas automatiskt följa företagets expansion då den styrs av totalsumman på de utgående fakturorna.

Banken anser att denna förändring av säkerhet för krediter skulle ha skett även om den nya lagen inte införts men att det då skulle ha tagit längre tid. Banken anser också att mer och mer utkontraktering är en del av företagarklimatets generella förändring. Båda respondenterna anser att det största hindret mot ett bredare införande av fakturabelåning har varit dess allmänna uppfattning. Förr var det generellt så att det endast var företag som ej kunde få vanliga krediter som använde sig av fakturabelåning. Respondent B får jobba hårt för att förändra den gamla uppfattningen när han är ute hos företagskunder.

Banken erbjuder även leasing, vilket även det ger en bättre säkerhet vid en eventuell konkurs. Respondenterna var i denna fråga oense om huruvida användningen av leasing har ökat på grund av den nya lagen.

4.10. Sammanställning

För att ge läsaren en översiktlig bild av empirin har vi sammanställt insamlade svar från företag i en tabell. Vi har valt att enbart sammanställa de svar vi har fått från företag eftersom svaren från organisationer och bank är svåra att kategorisera som ja eller nej. I de fall vi inte har kunnat tolka svaret som ett klart ja eller nej har vi, för att inte ge en missvisande bild, valt att markera svarsrutan med ett streck (-).

	Företag A	Företag B	Företag C	Företag D	Företag E
Effekter av omvärdering					
ändrade säkerhetskrav	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja
extra kapitalinsats	Nej	Ja	Nej	Nej	Nej
försämrade lånevillkor	Nej	Ja	-	Nej	Nej
högre ränta	Nej	-	-	Nej	Nej
sämre tillgång på krediter	Ja	Ja	Nej	Nej	Nej
avstått från investeringar	Nej	Ja	Nej	Nej	Nej
Relation till kreditgivare					
försämrad relation	Nej	Ja	Nej	Nej	Nej
ökad övervakning	Nej	-	Ja	Nej	Nej
Finansiering					
fakturabelåning	Ja	Nej	Nej	Nej	Nej
ökade kostnader	Ja	Vid fb, Ja	Vid fb, Ja	Vid fb, Ja	-
prioriterar factoringfakturor	-	Nej	Ja	Ja	Ja
ökad leasing	Nej	Nej	Nej	Nej	Nej
ändrad kapitalstruktur	Nej	Ja	Nej	Nej	Nej

fb = fakturabelåning

Figur 3: Sammanställning av empiri

5. Analys

Vi utför analysen genom att för varje huvudområde analysera de tre grupperna av respondenter. Uppdelningen i tre grupper av respondenter har gjorts för att kunna presentera materialet på ett sammanfattande och koncist sätt. Analysen är horisontell och vi undersöker då generella skillnader och likheter mellan respondenterna inom varje grupp.

5.1. Effekter av omvärdering

Under 2004 fick Sveriges banker möjlighet att analysera och omvärdera företag och dess säkerheter med möjlighet att skriva om kreditavtalen. En omvärdering innefattar ett antal steg och dessa finns beskrivna i figur 2: Modell för kreditöverenskommelse, under kapitel 3.5. I denna avdelning redovisas vad för effekter företagen har fått av omvärderingen som skett.

5.1.1. Företagen

Samtliga företag vi intervjuat har fått ökade krav på säkerheter, vilket tyder på att bankerna har varit snabba på att reagera på lagens nya förutsättningar. Fyra av de undersökta företagen har klarat sig bra då de haft ytterliggare säkerheter att ställa men ett företag har fått försämrade lånevillkor på grund av att deras säkerheter inte räckt till för att täcka de nya kraven. Detta företag har även fått avstå från nyinvesteringar på grund av de ändrade kraven på säkerhet och ett annat företag antar att ifall nyinvesteringar skall ske blir detta svårare på grund av lagändringen. Två av de företagen som haft extra säkerhet att använda sig utav tror att de skulle få problem utan dessa säkerheter. Detta pekar på att företag utan något överhypotek eller annan säkerhet att tillgå drabbats mest av lagförändringen.

Vidare tyder svaren på att de som är i behov av nyinvesteringar kan få svårare att finansiera detta vilket också leder till sämre lånevillkor då de kan tvingas använda dyrare finansieringsformer som de tidigare inte behövt.

Inget av företagen har fått högre ränta än tidigare, det företaget som inte kunde frambringa mer säkerhet i den mängd banken krävde har dock blivit tvingad till ökad amorteringstakt. Ett av företaget tror att de skulle ha fått sänkt ränta om det inte vore för lagändringen. Utifrån dessa svar tolkar vi det som det finns risk att företag generellt sett fått sämre lånevillkor, i förhållande till hur det skulle ha varit utan lagändringen, även på befintliga lån.

5.1.2. Organisationer

De medlemsföretag som använder företagsinteckning som säkerhet har fått skjuta till extra säkerheter, fått större kostnader eller bägge delarna. Detta beror på bankernas försämrade säkerhet och därmed bankernas högre prissättning på krediterna. Det menas även att organisationernas medlemmar fått försämrade eller oförändrade lånevillkor. Det råder delade meningar om den totala kapitaltillgångens storlek i förhållande till storleken innan förändringen i lagen. Gemensamt menar dock alla att det kan vara svårare att få kapital då nyinvesteringar skall ske eftersom det bevisligen finns företag som fått finansieringsproblem. De har fått avstå från investeringar och det riskvilliga kapitalet kan därför anses ha minskat inom vår undersökningsavgränsning. Som vi ser det har alltså kapitaltillförseln flyttats från företag i behov av riskkapital för nyinvesteringar till större företag med goda säkerheter. Detta leder till ett missgynnande av små och medelstora företag och ett gynnande av stora företag. Svenskt Näringslivs undersökning visar att omvärderingen har medfört att en tredjedel av de undersökta företagen erbjudits eller tvingats till att använda fakturabelåning. Att detta skiljer sig från vårt resultat beror förmodligen på olika urvalskriterier och en annan typ av urvalsprocess. Vårt soliditetskriterium är med stor sannolikhet den faktor som har orsakat skillnaden, vilket visar ytterligare att företag med låg soliditet påverkas mer i negativ omfattning av lagändringen.

5.1.3. Banken

I empirin angavs att banken först gjorde en omprövning av de kreditengagemang som bedömdes riskfyllda och därefter omprövades övriga kreditengagemang. Då detta skulle vara generellt för alla banker borde det leda till en ökad kontroll över företagen. En sådan kontroll ökar bankens kostnader. Om kontrollen fortsätter i samma höga utsträckning kan det antas att, som brukligt, slutkunden får stå för den ökade kostnaden. Våra respondenter på banken anser den nya lagen vara tandlös och vi håller till viss del med i detta påstående. Lagen har hittills inte lyckats uppfylla det syfte som var tanken när den skapades, nämligen att stärka oprioriterade borgenärs rätt på bekostnad av bankerna. I nuläget är det dock för tidigt att uttala sig om företag med långsiktig tillväxtpotential har gynnats.

5.2. Relation till kreditgivare

Relationen mellan bank och företag är viktig för att kreditgivning och fortlöpande kommunikation skall fungera smidigt. I detta avsnitt redovisas vad för effekt ändringen i lagen om förmånsrätt har fått på denna relation.

5.2.1. Företagen

Alla fem undersökta företag anser att de hade en bra relation till banken innan införandet av den nya förmånsrättslagen. Ett av de fem företagen säger att dess relation till banken försämrats avsevärt efter lagändringen. Företag B har hamnat i ett låst läge gentemot banken där inga nya krediter beviljas om företaget inte går med på bankens krav. Företaget känner sig hämmat i dess utveckling och är inte intresserade av en övergång till de produkter som banken kräver. Det faktum att företaget är verksamt i norra Sverige kan spela roll i dess ställning vid förhandlingar med banken. Detta på grund av den begränsade konkurrensen i området samt att säkerheten i exempelvis fastigheter kan vara osäker. De övriga företagen upplever alltså inte en förändrad relation till banken. Anledningen till att

relationen inte påverkats lika mycket antar vi bero på att banken hänvisar eller skyller på lagändringen vilket är utanför deras kontroll. Att flera företag inte ser deras ställning gentemot banken som svagare kan bero på att det inte uppstått situationer där det kan komma att ställas på sin spets.

Ett syfte med lagändringen var att den skulle få bankerna att öka sin övervakning och uppföljning av ingångna krediter. Då svaret varit blandat från intervjuobjekten kan man, bland dem som svarat att den inte ökat, tänka sig att antingen fanns det redan en tät och bra rapportering från företagens sida eller att de inte uppfattat det som ökad övervakning. Den andra möjligheten är att bankerna de facto inte har genomfört någon förändring i sitt arbete. I Företag C, där de uppger att det skett en ökning, verkar lagändringen uppfyllt dess syfte.

Det entydiga svar vi fått av samtliga företag är att banken har hänvisat till lagändringen vid omprövning av företagets krediter. Det som skiljer sig åt är att vissa företags banker försökt se positivt på situationen och göra det bästa utav den medan andras banker utåt sätt intagit en allmän negativ inställning. Det kan vara så att de banker som försökt se det positiva har medarbetare med en annan inställning och en mer säljande attityd, detta för att få det att se ut som banken har en lösning som gör det bättre för kunden. Vidare är situationen i Företag D intressant. De använde sig av den utomstående bankens driftighet och förmånligare lånevillkor för att sätta press på sin befintliga bank. Detta agerande är som bekant inget ovanligt men det är intressant att se hur bankernas konkurrens påverkats i kölvattnet av den nya lagen.

5.2.2. Organisationer

Organisationerna hade svårare att se på förändringen i relationen mellan bank och företag. Respondenterna kunde endast spekulera i frågan eftersom de inte har den sortens kontakt med sina medlemmar. Det finns dock en entydig åsikt vad gäller företagets ställning gentemot banken. Det var ej lagändringens syfte att skapa en snedvridning, tvärtom ville man skapa förutsättningar för tillväxt och långsiktig

lönsamhet. Det kan vara svårare för ett företag att på ett kreativt sätt expandera om det har en allt för svag ställning gentemot sin kreditgivare.

5.2.3. Banken

Intervjun med banken visade en annan sida av samma mynt. De har mött nästan enbart positivt respons vid införandet av exempelvis fakturabelåning. Detta kan bero på flera saker. Det kan vara så att just denna banks medarbetare är skickliga på att lägga fram dess produkter som något positivt och värdeskapande för företagen. Det kan också bero på att kunderna inte känner att de kan vara helt ärliga med vad de känner och tycker gentemot banken. Att relationen mellan bank och företag inte förändrats ligger helt i linje med vad merparten av de intervjuade företagen svarade. Däremot ser banken att de fått en större insyn i företagen som en indirekt effekt av införandet av fakturabelåning. Här kan vi se att syftet med lagändringen fått ett gynnsamt utfall, även om inte meningen var att det skulle komma fram på det aktuella sättet. Banken har inte satt extra fokus vid annan typ av uppföljning och övervakning.

5.3. Finansiering

Detta avsnitt behandlar olika alternativa låneformer, främst fakturabelåning och leasing. Många av dessa har blivit mer aktuella när traditionella banklån är svårare att få. Företagen och de organisationer som engagerar företagare har i stort sett samstämmiga åsikter om den nya situation som råder efter lagändringen. Bankens uppfattning om hur företagen uppfattar situationen var något oväntad.

5.3.1. Företag

Företagen märker att bankerna i betydligt högre grad än tidigare försöker sälja tjänsten fakturabelåning. Ett av de företag vi har undersökt har gått över till fakturabelåning och de andra har valt att avstå tills vidare.

Ingen av våra respondenter har ökat användningen av leasing till följd av lagändringen. En del använder leasing i liten skala sedan tidigare och har fortsatt på samma nivå efter lagändringen. Leasing löser problematiken vid investeringsfinansiering men erbjuder ingen lösning då företaget ifråga behöver rörelsekapital. Den oförändrade användningen av leasing har ej påverkat kapitalstrukturen. Det som däremot kan påverka kapitalstrukturen är det som har hänt i ett av de undersökta företagen. Banken har tvingat fram en högre amorteringstakt än tidigare och på så sätt har företaget minskat andelen lån i förhållande till det egna kapitalet.

Några av respondenterna upplever att många aktörer vill sälja finansieringslösningar medan en respondent särskilt framhöll att konkurrensen mellan banker och andra aktörer som säljer finansieringslösningar är mycket dålig. En förklaring till att uppfattningarna skiljer sig åt kan vara att factoringbolagen och bankerna gör regionala skillnader i var marknadsföringsaktiviteter koncentreras samt nivån på den lokala konkurrensen.

Vissa företag medger att fakturor från factoringbolag prioriteras högre än fakturor direkt från leverantör. Detta beror på företagets medvetenhet om factoringbolagens hårdare krav på betalning. Factoringbolagen har lite att vinna på goodwill gentemot fakturamottagaren utan sköter enbart sin uppgift, det vill säga att få fakturan betald i tid. Detta nya förhållande gör att företag som inte använder sig av factoring hamnar i en sämre ställning och riskerar i högre grad än tidigare sena betalningar av utställda fakturor, vilket i förlängningen kan påverka rörelsekapitalet negativt.

5.3.2. Organisationer

Organisationer får gediget underbyggda ståndpunkter eftersom grunden läggs i medlemmarnas och intressenternas gemensamma åsikter och upplevelser. Den gemensamma åsikten är att fakturabelåning är en dyrare finansieringsform än traditionella banklån. Känsligheten i företagets finansiering framhålls också. När en stor del av belåningen utgörs av fakturor som säkerhet finns det alltid en risk

att perioder med litet utflöde av fakturor skapar finansieringsproblem. Det är en svårlöst problematik och lagändringen gör att företag med starkt säsongsbetonad försäljning i högre utsträckning än tidigare måste fästa vikt vid likviditetsplanering. Denna problematik uppkommer i viss omfattning även vid semestertider och på så sätt påverkas alla företag som använder sig av fakturabelåning i någon omfattning.

5.3.3. Banken

Den bank vi har pratat med upplever kunderna som överlag positivt inställda till alternativa låneformer, främst fakturabelåning. I vissa fall kan övergången till extern fakturahantering, där banken tar hand om all fakturahantering, leda till en besparing, eftersom viktiga resurser i företaget frigörs och fokus kan läggas på kärnverksamheten. För att övergången till extern fakturahantering skall vara lönsam bör den befintliga organisationen inte vara alltför välanpassad till effektiv fakturahantering.

Bankens uppfattning om kundernas inställning till fakturabelåning skiljer sig markant från den inställning som våra övriga respondenter har. Vad detta beror på är något oklart. En möjlig förklaring är att banken har ett annat synsätt än kunden samtidigt som banken har betydligt bättre kunskap om vad fakturabelåning egentligen innebär och vilka effekter detta finansieringssätt kan medföra för kunden. Förr ansågs fakturabelåning vara en nödlösning för företag som inte kunde få vanlig bankfinansiering. I dagsläget kommer allt fler företag i kontakt med användandet av fakturabelåning genom exempelvis den egna bankens erbjudande och leverantörers övergång till fakturabelåning. Bankens inställning till säsongsbetonad finansieringsproblematik skiljer sig markant från det som framkom i samtal med organisationerna. Skillnaden beror troligtvis på de olika roller som bank och organisationer har.

6. Slutsats

Slutsatsen är den del av arbetet då vi knyter samman all data vi har samlat in och bearbetat under arbetets gång. Vi belyser de viktigaste beståndsdelarna av analysen och förmedlar samtidigt ett svar på den frågeställning som uttrycktes i inledningsskedet av uppsatsen.

Syftet med den ändrade lagen om förmånsrätt var att oprioriterade fordringsägare skulle få starkare ställning vid konkurs och skapa ett större incitament till företagsrekonstruktioner samt att stimulera en långsiktig företagstillväxt. I denna studie har vi observerat andra effekter än vad som från början avsågs med lagändringen. Bankernas krav på säkerhet har förändrats då deras förmånsrätt i stort sett har halverats. Ytterligare säkerheter har krävts i form av fakturabelåning eller pantbrev i fastigheter. För de företag som inte kan lämna ytterligare säkerheter finns risken för försämrade lånevillkor som ökad amorteringstakt. I de fall där företag tvingats lämna större säkerhet finns risken för minskad tillgång till framtida krediter då de inte har lika stora säkerheter kvar att lämna. Projekt som tidigare kunnat finansieras med traditionell bankfinansiering riskerar idag att gå förlorade. Stora företag har lättare än mindre att lämna säkerheter vilket till viss del förflyttar kreditgivningsmöjligheter från mindre till stora företag. Genom denna förskjutning tas inte tillväxtpotentialen i små och medelstora företag tillvara på samma sätt. Vi ser då att resultatet av lagändringen blivit det motsatta till dess syfte att stimulera långsiktig tillväxt.

Generellt sett har vi inte kunnat se att relationen mellan bank och företag har försämrats till följd av lagändringen. Banken har vid förändringsarbetet hänvisat till den nya lagen och företagarna har varit införstådda med att de ändrade säkerhetskraven legat utanför bankens makt. Bankens kontroll och insyn ökade temporärt vid införandet av lagen då de gjorde omvärderingar av utestående lån. Däremot har banken, i de fall där låntagaren gått över till fakturabelåning, fått en

ökad insyn då de kan följa företagets löpande verksamhet via utgående fakturor. Någon annan typ av ökad kontroll har vi i denna undersökning inte märkt av. Även i de fall där banken fått ökad insyn har vi svårt att tro att det leder till ett ökat antal företagsrekonstruktioner i förhållande till konkurser, detta då bankernas intresse för rekonstruktioner fortfarande är litet.

Lagändringen har medfört att alternativ till traditionell bankfinansiering har blivit aktuellt, främst fakturabelåning. Fyra av fem företag i vår undersökning har blivit erbjudna fakturabelåning men endast ett företag har varit villigt att använda detta finansieringssätt. Företagens skepsis mot fakturabelåning är en utmaning för bankerna i deras roll som säljare av denna finansieringsprodukt. Vid fakturabelåning får banken normalt sett en bättre säkerhet än vad som är aktuellt vid traditionell bankfinansiering. Trots detta får företaget totalt sett en högre kostnad. Det traditionella sambandet mellan ränta och risk verkar här ha frångåtts. I vår undersökning har vi inte kunnat se att lagändringen har inverkat på användningen av leasing. Detta resultat är något förvånande eftersom företagshypoteket tidigare delvis användes, via den generella panträtten, som säkerhet för denna typ av lån. Då vi märkt att företag prioriterar betalning av fakturor utställda av factoringbolag kan det leda till att företag som inte går över till fakturabelåning missgynnas. I vår studie har endast ett företag fått ändrad kapitalstruktur som en följd av lagändringen. Denna förändring har skett på grund av ökad amorteringstakt och inte som en följd av alternativa finansieringssätt. Vi tror att detta beror på att marknaden för alternativ finansiering, till exempel konvertibler och obligationer, är starkt begränsad för små och medelstora företag. Vidare tror vi att kunskapen och expertisen om dessa finansieringssätt saknas i många små och medelstora företag. Dessa faktorer beror enligt oss på det bankfinansierade system som används i Sverige.

Vår viktigaste slutsats är att den nya lagen om förmånsrätt har lett till att bankerna i högre utsträckning än tidigare förespråkar övergång till fakturabelåning. Vid denna övergång får bankerna bättre säkerhet samtidigt som kredittagarna får betala en högre kostnad för krediten.

7. Förslag till vidare forskning

Här presenterar vi tankar och förslag på vidare forskningsinriktningar.

Vår studie är gjord i ett skede då lagändringen ännu inte har hunnit verka under en längre tid. Det är fullt tänkbart att resultaten blir markant annorlunda om studien upprepas om några år. Även urvalet skulle kunna göras annorlunda, exempelvis studera stora företag och företag i andra branscher. En annan tänkbar inriktning på en framtida studie är att i en fallstudie fokusera på ett enda företag och på detta göra en mycket djupgående undersökning och analys. På så sätt är det möjligt att fler nyanser och aspekter kommer fram än de som i tidigare forskning har tagits upp och diskuterats.

Tanken med lagändringen var att öka frekvensen av företagsrekonstruktioner. Det är ännu alltför tidigt att säga något om utfallet har blivit som planerat. En studie som enbart fokuserar på företagsrekonstruktioner i kölvattnet av lagändringen är också ett tänkbart förslag på fortsatta studier.

Lagändringen har medfört att alternativa låneformer har ökat i omfattning på bekostnad av traditionella banklån, främst fakturabelåning. Med tiden är det tänkbart att det utvecklas nya låneformer för att på ett bättre och effektivare sätt möta kundernas behov. Mycket fokus läggs på fakturabelåning och en undersökning som i detalj utreder förfarandet vid fakturabelåning vore därför intressant. Tidigare forskning inom detta område är mycket begränsad. Aspekter såsom dyrare och mer komplicerad bokföring har kommit upp under arbetets gång. En studie som undersöker lagändringens effekter på entreprenörsvksamheten totalt i landet är en inriktning som är svår men samtidigt mycket intressant att utreda närmare. Lagändringen har påverkat tillgången på riskkapital och av den anledningen är det av vikt att se hur entreprenörerna hanterar denna förändring.

Källförteckning

Publicerade källor

- Adlercretuz, Axel (2004) *Finansieringsformers rättsliga reglering*, Studentlitteratur, Lund.
- Andersen, Ib (1998) *Den uppenbara verkligheten*, Studentlitteratur, Lund.
- Arbnor, Ingeman & Bjerke, Björn (1994) *Företagsekonomisk metodlära*, Studentlitteratur, Lund.
- Backman, Jarl (1998) *Rapporter och uppsatser*, Studentlitteratur, Lund.
- Bergström, Svante & Lennander, Gertrud (2001) *Kredit och Säkerhet*, Iustus förlag, Uppsala.
- Broomé, Per; Elmér, Leif; Nylén, Bertil (1998) *Kreditgivning till företag*, Studentlitteratur, Lund.
- Bryman, Alan & Bell, Emma (2003) *Företagsekonomiska forskningsmetoder*, Liber, Lund.
- Bryman, Alan (2001) *Samhällsvetenskapliga metoder*, Liber, Malmö.
- David, Melinda; Hauksdóttir, Jórunn; Sjöstedt Areskoug, Gunnel (2005) "Bankernas agerande – Hur har bankernas agerande påverkats av förändringarna i förmånsrättslagen?", Lunds Universitet, Lund.
- Davidson, Bo & Patel, Runa (1994) *Forskningsmetodikens grunder*, Studentlitteratur, Lund.
- Estevall, Leif & Wallentin, Christer (1999) *Ekonomernas uppslagsbok*, Liber Ekonomi, Malmö.
- Folkesson, Enar (2002) *Företaget i ekonomisk kris*, Thomson Fakta AB, Stockholm.
- Hansson, Sigurd; Arvidson, Per; Lindqvist, Hans (2001) *Företags- och räkenskapsanalys*, Studentlitteratur, Lund.
- Jacobsen, Dag Ingvar (2002) *Vad, hur och varför?*, Studentlitteratur, Lund.
- Lundahl, Ulf & Skärvad, Per-Hugo (1999) *Utredningsmetodik för samhällsvetare och ekonomer*, Studentlitteratur, Lund.

Månsson, Lena-Marie & Norling, Sara (2003) ”Ny lagstiftning om förmånsrätt och företagshypotek – hur bankernas kreditgivning till företag påverkats”, Göteborgs Universitet, Göteborg.

Persson, Annina H & Tuula, Marie (2001) *Företagsrekonstruktion – i teori och praktik*, Norstedts Juridik AB, Stockholm.

Oppublicerade källor

Carlsson, M Gunnar & Eliasson, Mats ”Tillverkande småföretag har kommit i kläm” *Dagens industri*, 2005-11-05.

Falkenhall, Björn (2005) ”ITPS delrapportering av uppdraget att utvärdera förmånsrättsreformens olika effekter” *Institutet för tillväxtpolitiska studier*
http://www.svensktnaringsliv.se/Files/dokument/vi_arbetar_med/foretagsjuridik/Delr_formansratt.pdf

Frycklund, Jonas (2004) ”Småföretag om förmånsrättslagen” *Svenskt Näringsliv*
[http://sn.svensktnaringsliv.se/SN/Publi.nsf/AutonomyPublikation/8da223cbf18437ecc1256f39002fd87d/\\$FILE/PUB200410%2D007%2D1.pdf](http://sn.svensktnaringsliv.se/SN/Publi.nsf/AutonomyPublikation/8da223cbf18437ecc1256f39002fd87d/$FILE/PUB200410%2D007%2D1.pdf)

Hellblom, Ola ”Företagarna nobbar full förmånsrätt för banker” *Dagens Industri*, 2005-10-01.

Lidström, Per ”Därför slog nya konkurslagen fel” *Dagens Industri*, 2005-11-12.

Elektroniska källor

AffärsData
<http://www.affarsdata.se>

ALMI Företagspartner
<http://www.almi.se>
2005-12-02

Gateway to the European Union
http://www.europa.eu.int/comm/enterprise/enterprise_policy/sme_definition/index_en.htm
2005-12-15

Statistiska Centralbyrån
http://www.scb.se/templates/tableOrChart_33883.asp
2005-12-04

Muntliga källor

Företag A
Telefonintervju
2005-11-30

Företag B
Telefonintervju
2005-12-06

Företag C
Telefonintervju
2005-12-07

Företag D
Personlig intervju
2005-12-09

Företag E
Telefonintervju
2005-12-08

ALMI Företagspartner
Telefonintervju med Göran Alvek (finansieringschef ALMI Skåne)
2005-12-02

Svenskt Näringsliv
Telefonintervju med Anne Wigart (jurist Svenskt Näringsliv)
2005-12-14

FöretagarFörbundet
Telefonintervju med Per Lidström (ordförande FöretagarFörbundet)
2005-12-07

Bankintervju
Personlig intervju på bank
2005-12-08

Offentligt tryck

Lag (1984:649) om företagshypotek, upphävd genom SFS 2003:528

Lag (1970:979) om förmånsrätt, uppdaterad genom SFS 2004:572

Regeringens proposition 2002/03:49

Appendix

Intervjufrågor till företag

Berätta vem vi är, om vårt syfte

Fråga om det går bra att spela in intervjun

Be respondenten berätta om företaget och sin roll i företaget

Om ni känner till den ändrade lagen om förmånsrätt, vad har du fått för allmän uppfattning om den?

Har er bank omprövat era krediter?

Kräver de större säkerhet för era krediter?

Har det krävts extra kapitalinsatser?

Är detta en direkt effekt av ändringen av förmånsrättslagen eller är det andra faktorer som spelar in?

Har omprövningen av era krediter medfört försämrade lånevillkor?

Kräver banken en högre ränta pga. sämre säkerhet eller högre säkerhet till samma ränta?

Har det medfört sämre tillgång på krediter?

Har ni fått avstå investeringar pga. minskad kredittillgång?

Har ni blivit erbjudna/"tvingade" till andra sorters finansiering så som fakturabelåning och leasing?

Har detta medfört större kostnader för er?

Är detta en direkt effekt av ändringen av förmånsrättslagen eller är det andra faktorer som spelar in?

Om fakturabelåning används; Händer det att ni har tillfälliga nedgångar i det sammanlagda värdet av de fakturorna som ligger ute, så att ni blir tvingade att amortera på grund av att fakturorna ligger som säkerheter för era lån.

Om fakturabelåning används; Hur påverkades er checkräkningskredit när ni övergick till fakturabelåning?

Har ni undersökt andra finansieringsalternativ än just bankens produkter? I så fall vilka?

Har ni märkt att era leverantörer använt factoring i större utsträckning under de senaste åren?

Då ni får fakturor via factoringbolag, kan de tänkas att de prioriteras högre än fakturor direkt från företag?

Har denna lagändring påverkat företagets tillväxtpotentialer? I så fall hur?

Har ni fått en svagare/starkare ställning mot banken eller oförändrad?

Vem/vilka sköter kontakten med er bank (extern finansiär)?

Har ni en bra/nära relation till er bank?

Har bankerna vid genomförandet av förändringarna hänvisat till den ändrade förmånsrättslagen och ”skyllt” på den eller har de sett positivt på förändringen?

Har er kapitalstruktur förändrats på grund av den nya lagen om förmånsrätt?

Har personalstyrkan påverkats vid ev. användning av fakturabelåning?

Generellt sett har de flesta företag eftersträvat lång kredittid på ingående fakturor och kort på utgående, har ni med fakturabelåning inte lika stort intresse att få kredittiden så kort som möjligt till era kunder?

Intervjufrågor till Bank

Vad var din första uppfattning om den nya förmånsrättslagen?

Hur gick diskussionen i banken rörande nya lösningar?

Hur går det till när ni gör en omprövning av ett företags krediter? Vad tittar ni framförallt på?

Är dessa ändringar en direkt effekt av lagändringen eller är det en del i bankernas utveckling?

Hur mycket har er övervakning/kontroll av företagen ökat?

Hur fungerar rent praktiskt fakturabelåning/factoring som går via banken?

Hur uppskattar ni storleken på ett företags kundstock och hur fastställer ni deras kreditlimit?

Hur stor är den kostnad som kommer med fakturabelåning?

Tror ni att företagen inte är lika benägna att hålla nere tiden på de utstående fakturorna?

Händer det att företag har tillfälliga nedgångar i det sammanlagda värdet av de fakturor som ligger ute, så att företaget blir tvingade att amortera på grund av att fakturorna ligger som säkerheter för lånen?

Har omprövningen av företagens krediter medfört att de fått försämrade lånevillkor?

Kräver ni en högre ränta pga. sämre säkerhet eller högre säkerhet till samma ränta?